

Előfizetési felhívás.

Nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen, felkérjük t. előfizetőink közül azokat, kik az 1912. évre még elő nem fizettek, hogy a mellékelt postai utalvány felhasználásával az előfizetési díjat minél előbb beküldeni sziveskedjenek,

Félreértések kikerülése végett megemlítjük, hogy a kezelés egyszerűsítése szempontjából postai utalványt az összes elküldött példányokhoz mellékelünk, de ezen felszólítás csak azokat illeti, kik az 1912. évre mindeddig még elő nem fizettek.

A Kir. Közjegyzők Közlönye

kiadóhivatala

Budapest, VI. ker., Andrassy-út 9. sz.

Több oldalról a lap régebbi évfolyamainak megszerzése iránt kérdés tétetvén, közöljük, hogy az 1905—1911. évfolyamok, úgymint egyes számok, amíg a készlet tart, a kiadóhivatalnál megrendelhetők egy évfolyamért 10 K, egyes számért 1 K beküldése mellett.

A Kir. Közjegyzők Közlönye

kiadóhivatala.

XV. évfolyam.

Budapest, 1912. január 1.

1. szám.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. A kir. közjegyzőség fejlesztése. — Az örökös bizonyítvány a Tervezetben. — Új osztrák közjegyzői rendtartás. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények. — Külföld.

A kir. közjegyzőség fejlesztése.

Irta: dr. Márkus Dezső, a m. kir. Curia bírása.

Az ősssel lefolyt jogászyülésnek egyebek közt megvolt az az üdvös hatása is, hogy mind a jogászközönség, mind más foglalkozásbeliek figyelmét reáterelte a kir. közjegyzőség intézményére is, amelyről mindenki úgy vett eddigelé tudomást, hogy az olyan befejezett és tökéletes alkotás, amely semmiféle módosításra, javításra, fejlesztésre nem szorul. A jogászyülés megmozdította ezt a stagnatiót, amely minden intézménynek veszedelme. A szaklapokban, az ügyvédi kamarákban foglalkozni kezdtek a közjegyzőség alapvető kérdéseivel; a jogászyülésre készült vélemények, amelyek közül a Charmant-féle különösen mélyen jár, új eszméket vetettek föl; Kovaticzky Elek dr. úr könyve jeles képét és bírálatát adta a mai állapotnak itthon és külföldön, a jövő fejlődés érdekes programjával, míg Szécsi Ferencz dr. úr temperamentumos munkája az „önálló közjegyzőség vagy ügyvéd-közjegyzőség” időszerű kérdéséről kellemes és tanulságos olvasmányt adott azoknak, akik a közjegyzőség jövődöbeli gyökeres reformja iránt sajátos szempontból érdeklödnek; végül pedig a

jogászyülés tárgyalása is fölvetett egy-egy eszmét, amelynek megvalósítása körül bizonyára nem szűnt meg a küzdelem, vagy legalább is az eszmecsere a jogászyülés befejeztével.

Mindez a fölbuzdulás könnyen megérthető. Az a harminczhét esztendő, amely a most hatályos alaptörvény megalkotása óta eltelt, a közjegyzői díjszabásnak harminczéves kora és az a huszonöt esztendő, amely a novella életbeléptétől számítva folyt le, az állandó és rohamos társadalmi és gazdasági fejlődésnek részben átmeneti korszakát is élő olyan államban, mint amilyen hazánk, sokkal hamarabb érezteti a reform szükségét, mint más országokban, ahol az állami igazgatás mai berendezése sok század fokozatos fejlődésének az eredménye és ahol az elavult törvény mellett sem válik annyira érezhetővé az új alkotás szüksége. Nálunk 1867 után, amikor a modern államiság összes követeléseinek sürgős kielégítésével kerültek szembe államférfiaink, sok törvény éppen csak ennek a sürgösségnek akart megfelelni, hogy a magyar állam berendezései legalább fölszinesen tüntessék föl a kulturállam kereteit, későbbre, nyugalmasabb időkre és alaposabb megfontolásra bízva ezeknek alkalmasabb betöltését és olyan intézményeknek megteremtését, amelyek a jövő fejlődésének maradóbb, szilárdabb alapjait biztosítják.

Az 1874-es törvény és kiegészítői tehát bőségesen megérették immár a gyökeres revisióra, amelynek nem szabad késnie semmiféle irányban, hacsak nem akarunk elsorvasztani egy olyan intézményt, amelynek szükségességéről az ország egész lakossága meg van győződve, amelynek képviselői annak őszinte nagyra-becsülést tudtak szerezni és amely jogszolgáltatásunknak immár nélkülözhetetlen szervévé lett.

Egy cikk keretében a reformnak minden részletére persze lehetetlen kiterjeszkedni, de azért talán képes leszek e revisionak körét néhány vonással úgy ecsetelni, hogy abból a magam egyéni véleménye teljesen tisztán kivehetően fog kidomborodni, megjegyezvén, hogy az elmondandókat egységes egésznek tekintve, a revisio sorrendjében mindenik javaslatom ugyanegy helyen áll.

Szükségesnek tartom a közjegyzői hatáskörnek igen nagy mértékben kibővítését, kétféle szempontból. A bíróságok tehermentesítése végett, ami a perenkivüli tennivalók nagy részének a kir. közjegyzők hatáskörébe utalásával történhetnék és a jogbiz-

tosság, helyesebben az egyesnek érdekében, ami a közjegyzői kényszer kiterjesztésével történhetnék legczélszerűbben.

A perenkivüli tennivalóknak a bíróságoktól elvételét igen széles körben javaslom. Az öröklési eljárás terén lényegében egyetértek avval a tervezettel, amelyet Charmant Oszkár dr. úr dolgozott ki az 1894: XVI. t.-cz. módosítása érdekében. A kir. közjegyzők hatáskörébe utalnám az ingatlanok birói és önkéntes árverését (az árverési feltételek megállapításától kezdve), sőt a nagyobb értékű vagy jelentőségű ingókét is, a vételárt fölosztó eljárással együtt és csak a perreutasítás maradna meg a bíróság hatáskörében. Odautalnám a vagyonsközösség és a társaság megszüntetésének és az evvel kapcsolatos fölszámolásnak kérdéseit; az okiratok megsemmisítésének és a holtányilvánításnak előkészítését; a csődbiztos tennivalóit; a gyám számadásainak fölülvizsgálatát; az elismerések és egyezségek legkülömbözőbb nemeit, szóval mindazt, ami körül jogvita nem fejlődik vagy ami a közjegyző személyes közbenjöttével, tudásának, élettapasztalatának, tekintélyének és az iránta érzett bizalomnak latbavetésével gyorsabban és eredményesebben intézhető el, mint a bíró előtt, akit tisztének jellege és számos parancsoló jogszabály gátolnak sokszor abban, hogy a részéről a felek érdekében kívánatosnak tartott egyezséget a szükséges ad hominem-érvekkel létrehozza. Kötelező hatáskört kellene biztosítani a közjegyzőnek kereskedelmi társaságok és egyesületek alakulásánál, ami egyfelől csökkentené a bíróság, illetve a közigazgatási hatóság munkáját, másfelől az érdekelteket sok hiábavaló bajtól, kellemetlenségtől és költségtől kimélné meg.

Ez a javaslat már átvisz a közjegyzői kényszer kiterjesztésének nagy kérdéséhez. Ennek a megoldása az államnak abból a természetes köteleességéből folyik, hogy — bár a kellemetlenkedő gyámkodás kikerülésével — polgárait megóvja azoktól a bajoktól, amelyek egy jobb megfontolás, valamint a szükséges hozzáértés és alaktság híján létrejött jogügylet nyomában járnak és amelyek nemcsak áldatlan és költségös pereket eredményeznek, hanem sokszor egész nemzedékek sorsát is tönkreteszik. Nemcsak a büntető, hanem a polgári jogszolgáltatás terén is szükséges a megelőzés mind a társadalom, mind az egyes érdekében, ezt pedig jórészt megvalósíthatja az állam a közjegyzői kényszer okos, nem túlhajtott kiterjesztésével. Én ezt általános szabálylyá tenném mind-

azokra, akik irni-olvasni bármely okból nem tudnak, továbbá vakokra, siketekre, némákra, akármilyen jogügyletről van szó (kivéve persze a mindennapi élet apró ügyleteit, amelyek üzletekben, iparosnál, a házi és a közvetlen személyi szükséglet kielégítésére bonyolódnak le). Közjegyzői kényszert követelnek a bármilyen telekkönyvi bejegyzést szükségessé tevő jogügyletekre, az ingatlan bármilyen természetű átruházására és megterhelésére; szülők és gyermekek, testvérek, unokatestvérek, sógorok egymásközt megkötött jogügyleteire; végül a halál esetére intézkedés minden fajára.

Evvel karöltve járna természetesen a közjegyzői állások jelentékeny szaporítása. Képtelen állapot az, hogy száznál több járásbíróház székhelyén ne legyen közjegyző és hogy a bíróságok is foglalkozzanak a tanúsítás munkájával. Együtt járna továbbá mindezzel az 1880: XLI. t.-cz.-nek a változott megélhetési viszonyoknak megfelelő alapos revíziója, az összes érdekeltekre méltányos progressióval, föntartva azt az alapelvet, hogy bizonyos minimumig a közjegyzőnek nem jár díjazás ott, ahol kényszerű igénybevételéről van szó. De együtt kell, hogy járjon ezzel a módosítással a váltóóvás mai szabályozásának gyökeres reformja is, mind nehézsége és körülményessége, mind pedig aránytalan és megokolatlan költségessége szempontjából.

Ez a reform magamagától vonná maga után a községi jegyzők magánmunkáinak csaknem teljes megszűnését is. A törvényhozás akkor, amikor ezeket az 1904: XI. t.-cz. 12. §-ában törvényes jogosultsággal ruházta föl, végzetes hibát követett el a jogbiztonsággal és a közönség érdekével szemben, mert olyanok jogi tudatlanságának szolgáltatva azt ki, akik hatósági jogkörüknél fogva az érdekeltekben nemcsak a hozzáértés látszatát keltik föl, de akik avval a felekre erkölcsi kényszert is gyakorolnak, amellet pedig számtalan esetben ezekkel a magánmunkálatokkal düljék föl a község lakóinak békéjét, amelynek ápolása és részrehajlatlan föntartása egyik legfőbb föladata a község jegyzőjének. A mai állapot káros és erkölcstelen lévén: annak megszüntetése a leg-sürgősebb tennivalók egyike.

Megokoltnak vélném azonban a közjegyző törvényes qualificatiójának megváltoztatását is.

A mai állapot ugyanis szükségképpen bizonyos egyoldalúságot teremt a jelölteknel, akikből a közjegyzők lesznek — ezt bővebben

nem kell bizonyítanom. Épen azért én az ügyvédség reformjával kapcsolatosan, kötelezővé tennék egy bizonyos idejű közjegyzői gyakorlatot az ügyvédjelöltre, viszont a közjegyzővé kinevezés előfeltételéül legalább tízéves önálló ügyvédi gyakorlatot szabnék meg, amint hogy a bírászkodáshoz is ezt a minősítést tartom föltétlenül szükségesnek. Az ügyvédi gyakorlat, a maga nagy sokféleségével, rendkívül nagy mértékben bővíti a látókört, számtalan szempontot nyit meg, amely a közjegyzői iroda elöl rendesen zárva marad, közelebb visz az élethez, annak szövevényeihez és csalafintaságaihoz, a bíróság gyakorlatához és a jogszokásokhoz s föltétlenül megbízhatóbbá teszi a közjegyzői tanácsadó működését. Magától értődik azonban, hogy ez az ujtás méltányos átmeneti intézkedésekkel járjon a már működő közjegyző-helyettesekre.

A közjegyzők fegyelmi hatóságát az ügyvédihez hasonlóan kellene szervezni mind a két fokon. A köz érdekét azonban, a közjegyző sajátos közjogi jellegénél fogva, kizáróan a kir. ügyész képviselje, viszont a bírászkodás az első fokon tisztán a közjegyzői kamara tiszte legyen. A fölebbvitel a kir. Curiához történjék, amelynek ügyvédi tanácsát közjegyzőivel kellene kibővíteni, úgy hogy ugyanegy „ügyvédi és közjegyzői“ tanács gyakorolja a legfőbb fegyelmi hatóságot.

Ennyiben iparkodtam vázolni a kir. közjegyzőség terén sürgősen szükséges lényeges ujtásokat, a mai állapotot véve a kiindulás pontjául, mellőzve az ügyvitelnek előttem kevésbé ismert részleteit, amelyekről a gyakorlaton levők nyilatkozhatnak egyedül irányadó hozzáértéssel. Ezek a reformok azonban függetlenek attól a másik nagy reformtól, amelynek teljes meggyőződéssel vagyok híve: a közjegyző tisztének az ügyvédével egyesítésével, úgy amint azt a jogászgyűlésen, mint a kérdés előadója, kifejtettem. Amde ennek a taglalása kívül esik ennek a cikknek a keretén, amely kizáróan olyan szempontokat foglal magába, amelyek a személyi érzékenységet vagy az anyagi érdeket a legtávolabbról sem érinthetik.

Erről a másik kérdéstről talán más alkalommal lesz szó.

Az örököségi bizonyítvány a Tervezetben.

Irta: Dr. Szily Ferencz, battonyai kir. közjegyző.

A „Közjegyzői intézmény reformja“ című munkámban már röviden foglalkoztam az örököségi bizonyítványnak a Tervezetben contemplált intézményével, de csak futólagosan, miután akkori munkám célja s terjedelme nem engedte meg, hogy részletkérdéseknél sokáig időzzem.

Miután azonban a Tervezet most már végleg letárgyalt anyaga szerint az örököségi bizonyítvány intézményét, mint a jövődől örökösödési eljárás *sarokkövét* rakja le, melyre vonatkozólag szükségesnek látta már magában az anyagi jogban az alapelveket megállapítani, — erre, mint a Tervezet kevésbé szerencsés alkotására kénytelen vagyok részletesebben is kitérni.

A Tervezet az örökség hallgatólagoz elfogadásának (pro herede gestio), az örökség visszautasításának, az elfogadás és visszautasítás megtámadásának s az örököségi bizonyítvány hatályának elvi szabályozásával károsan praejudicial a jövődől örökösödési eljárásnak s azt már előre az alakóságok olyan békóiba veri, melyek nemcsak hogy a jövődől eljárást nehézkessé és hosszassá fogják tenni, de emellett bizonytalan jogi kategóriákkal és a jó- és rosszhiszeműségnek, mint perdöntő tényezőnek bevonásával eddig nem ismert pereknek valóságos melegágyaivá lesznek.

A Tervezet mindezen intézményeket azért tartja szükségeseknek, mert szerinte az ipso jure öröklés rendszere bizonytalan függő helyzetet teremt, mely mielőbb megszüntetendő. S ahelyett, hogy rámutatna egyenesen ezen bizonytalan állapot megszüntetésének leggyorsabb s legmegbízhatóbb eszközére, a *hagyatéki tárgyalásra*, előbb *közbenső* jogi kategóriákat állít fel, mint amilyen: a) az örökségnek nyílt vagy hallgatólagoz elfogadása és b) az örökösödési bizonyítvány. Mindezt azért teszi, hogy az ipso jure öröklés elve megóvassék s a nép a kifejezett jognyilatkozatok tételétől, melytől tudvalevőleg tartózkodni szeret, mentesíttessék, végül hogy az örökösökkel, mint ilyenekkel jogviszonyban álló harmadik személyek érdeke megvédessék. Elismeri ugyan, hogy különösen harmadik személyekkel szemben sokkal kényelmesebb s biztosabb volna a kötelező hagyatéki eljárás, de mégsem helyezkedik erre az álláspontra.

Mindézekkel az intézményekkel pedig erősen komplikálja a jövődől örökösödési eljárást s ezt teszi akkor, mikor az egész jogászvilágban türelmetlenül hangzik fel az egyhangú óhajtás, hogy a jogszolgáltatás és pedig természetesen nemcsak a peres, hanem a perenkivüli is minden téren egyszerűsítendő. Ámde előtte lebeg a német „Erbschein“ mintája, melyet jogunkba úgy látszik minden áron átültetni akar.

Mikor a jövődől örökösödési bizonyítvány kérdésével foglalkozom, ki kellett térnem az örökség elfogadásának intézményére is, miután a kettő, tekintve, hogy a Tervezet 2000. §-a szerint: „örököségi bizonyítvány csak az örökség *elfogadása után* adható ki“, mint előzmény a következménnyel szorosán összefügg.

Az örökösödési eljárás szempontjából szem előtt kell tartanunk, hogy az öröklés joghatásai *hármaz* irányban nyilvánulnak: 1. az örökhagyó és örökös közötti, 2. az örökösársak egymás közötti, végül 3. az örökösök és harmadik személyek közötti jogviszonyokra. A jó örökösödési eljárásnak tehát olyannak kell lennie, mely az igényeket mindhárom szempontból kielégíti. Jelen értekezésem ezúttal csak az örökösödési bizonyítvány kérdésre szorítkozván, itt főleg az 1. és 3. szempont képezheti vizsgálódás tárgyát abban az irányban, valjon a Tervezet idevonatkozó intézkedései s különösen az örököségi bizonyítvány intézménye megfelelne-e egy jövődől jó örökösödési eljárás előfeltételeinek.

Tárgyalni fogjuk tehát: 1. az örökség elfogadása, 2. az örökösödési bizonyítvány kérdését és pedig mindhárom relatio, vagyis: a) az örökhagyó és örökös közötti, b) az örökösök egymás közötti, végül c) az örökösök és harmadik személyek közötti jogviszony szempontjából.

I.

Az örökség elfogadásának kérdése.

Az örökség elfogadásának, mint új intézménynek behozatala határozottan *ellenkezik az ipso jure öröklés elvével*. Érti ezt a Tervezet is, miért is az intézmény behozatalát azért tartja szükségesnek, hogy az örökös az örökség elfogadásával a visszautasítás jogát elveszítvén, az örökös személye ez által *fixiroztassék*.

A Tervezet tehát abból a helytelen álláspontból indul ki, hogy az örökös személye *mindig bizonytalan*, ahelyett, hogy az ipso jure öröklés elvének megfelelően sarkalatos alapelvként épen azt állapítaná meg, hogy az örökös személye *mindig bizonyos*, mihelyt az örökhagyó meghal, abban a pillanatban megvan az ő örököse is, aki az örökséget abban a pillanatban már *meg is szerezte*. Az örökös személye tehát már az örökhagyó halálakor *fix személy* és pedig az, akit a törvény (vérségi vagy házastársi viszonyból fogva), vagy pedig érvényes végrendelet, örökösödési szerződés, vagy más halálesetre szóló intézkedés örökösnek megállapít.

A Tervezet megfordítja a dolgot s létesít egy új intézményt, mely az anyagi jog szempontjából felesleges, sőt öröklési jogunk alapelveivel ellentétes, mint eljárási szabály pedig végtelenül komplikált, s amelyre csakis az additionalis öröklési rendszernek van szükség.

Nálunk az örökös jogi helyzete ugyanis teljesen veszélytelen, miután az örökös örökhagyó tartozásaiért csakis a hagyaték értéke erejéig lévén felelős, reánézve az örökség elfogadása vagy visszautasítása nem bír nagy jelentőséggel, nem sürgős, van neki ideje e tárgyban a hagyaték tárgyalása alkalmával is nyilatkozni. Viszont az örökség visszautasítása által sem bujhatik ki a felelősség alól, ha netán szabálytalanságokat követett el, pl. a hagyatékot elrejtette, elszikkasztotta stb. Így tehát harmadik személyek szempontjából sem lényeges ez a kérdés. Csalárdul pedig az az örökös is eljárhat, aki az örökséget elfogadta, viszont csalárd eljárásáért az örökséget visszautasító örökös is épúgy felelős, mintha azt vissza nem utasította volna.

Az örökség elfogadására tehát, mint az öröklési minőséget igazoló örökösödési eljárás *előzményére* semmi szükség nincsen sem az örökös, sem harmadik személyek érdekében s az egész intézmény csak arra jó, hogy a hagyatéki ügyek rendezését minél komplikáltabbá, hosszadalmasabbá tegye. Addig ugyanis, amíg a hagyatéki bíróság az örökség nyílt vagy hallgatólagos elfogadásáról meg nem győződött, nem lehet helye sem az örökös bizonyítvány kiadásának, sem a hagyatéki eljárás megindításának. Pedig hiszen magának a hagyatéki eljárásnak, a tárgyalásnak lenne célja a többi kérdéssel egyidejűleg az elfogadás és visszautasítás kérdését is tisztázni, nem pedig egy előzetes eljárásnak!

Ezt az előzetes eljárást különösen komplikálja, hogy miképen győződjék meg a hagyatéki bíróság az örökös elfogadási szándékáról? Senkit sem lehet arra kényszeríteni, hogy elfogadási nyilatkozatot tegyen. Hiszen maga a Tervezet indokolása mondja, hogy népünk a kifejezett jognyilatkozatoktól tartózkodni szeret. Hát akkor minek kíván tőle elfogadási nyilatkozatokat? Különösen oly esetekben, mikor a hagyaték értéke csekély, vagy a hagyaték épen passiv, az örökösnek a legkisebb gondja is nagyobb annál, hogy örökösül jelentkezzen. Így volt kénytelen a Tervezet az örökség *hallgatólagos elfogadásának* (pro herede gestio) nehézkes és bizonytalan intézményét behozni, mely hibáját tetézte még azzal, hogy ráadásul behozta a hagyaték elfogadása és visszautasítása *megtámadhatóságának* intézményét is, mint perenkívüli intézményt. Ezzel a jövődő örökösödési eljárást ugyancsak rosszul alapozta meg.

Az örökség hallgatólagos elfogadása oly concludens tényekből és cselekvésekből áll, melyekből a hagyaték elfogadására lehet *következtetni*. A Tervezet ezeket a tényeket fel nem sorolja, mert hiszen azoknak felsorolása lehetetlen, csak egy pozitív és egy negatív szabályt állít fel.

A pozitív szabály szerint: „A hagyatéki bíróság bármely érdekelt kérelmére megfelelő időt szab az örökösnek, hogy az örökség elfogadása iránt nyilatkozzék. Ha az örökös ez idő alatt nem nyilatkozik, az örökség elfogadottnak tekintendő (1992. §)“.

A negatív szabály szerint: „Az örökhagyó eltemetése és a hagyaték fentartása érdekében tett halaszthatatlan intézkedések, valamint a hagyaték állása iránti nyomozások egymaguk nem tekintendők az örökség elfogadásának (1985. §)“.

Ezek között a megvont határvonalak között azután a birói szabad mérlegelésre volna bízva annak a megállapítása, forognak-e fenn olyan concludens tények, melyekből a hagyaték hallgatólagos elfogadására lehet következtetni. A birói szabad mérlegelésnek itt mindenestre túlságos tág tér áll rendelkezésére, s épen ez teszi ezt az intézményt oly nagyon bizonytalanná.

A pro here de gestio intézménye magában a törvényelőkészítő bizottságban sem találkozott valami osztatlan lelkesedéssel, s midőn az mint külön elvi kérdés tárgyalásra tüzetett, az ellen alapos kifogások merültek fel. Így különösen, hogy annak *tény-*

álladéka nagyon bizonytalan, mely bizonytalanságot csak fokozza az a körülmény, hogy a Tervezet szerint a hagyatékba való beavatkozás objectiv tényei egymagukban nem állapítják meg a pro here de gestiot, hanem még az is szükséges, hogy e cselekmények *elfogadási szándékkal* vitessenek véghez, úgyhogy itt merőben *subjectiv* momentumok játszanak döntő szerepet. Kifogásoltatott, hogy a pro here de gestio *közgazdasági szempontból is hátrányos*, mert az öröklésre hivatott személy inkább pusztulni engedi a hagyatékot, mintsem beavatkozása által az örökség elfogadása vélelmeztevé, — az rajta maradjon. Kifogásoltatott, hogy a forgalom érdeke nem kívánja meg a pro here de gestiot, mert a hagyatéki hitelezők védelmére leghatályosabb eszköz a hagyaték gondnoki felszámolása, különben is az 1992. § módot ad az örökös minőség s az öröklés elfogadásának megállapítására. Kifogásoltatott, hogy bizonytalanná teszi a helyzetet a hagyatéki hitelezők s későbbi várományosok javára akkor, mikor az örökös a hagyatékot visszautasítja. Mert nincs kizárva, hogy ez a visszautasítás megelőző concludens elfogadási cselekmény okából hatálytalan, mert, aki a hagyatékot, bár hallgatólagosan elfogadta, azt többé vissza nem utasíthatja.

A Tervezet álláspontja ennek dacára fentartatott, mert állítólag nem az elfogadás intézménye, hanem az ipso jure öröklés rendszere teremt bizonytalan függő helyzetet, mely mielőbb megszüntetendő, mert továbbá rendszerint az az örökös, akit a külső tények annak mutatnak, aki a hagyatékban gazdálkodik, s mert a tapasztalás szerint az örökségeket nálunk általában el szokták fogadni és pedig rendszerint nem kifejezett, hanem hallgatólagos akarathatározással.

A Tervezetnek itt vázolt álláspontjával szemben legyen szabad a következő észrevételeimet megtenni:

1. Tévedés, hogy az ipso jure öröklés rendszere bizonytalan helyzetet teremtené, vagy legalább is bizonytalanabbat, mint az örökség elfogadásának a Tervezet által contemplált intézménye. *Az anyagi jog meghatározza, hogy ki tekintendő örökösnek.* Akire nézve tehát az előfeltételek (vérségi vagy házastársi viszony, érvényes végrendelet vagy más halálesetre szóló intézkedés), melyekhez anyagi jog az örökös minőség fennállását köti, tényleg fennforognak, az illető joggal *vélelmezhető* örökösnek anélkül, hogy ehhez bármiféle elfogadási cselekményre volna szükség. Sőt az

illetőről egyszerűen az *örökség elfogadása is vélelmezhető*, amíg azt vissza nem utasítja. Ezzel szemben az örökség elfogadásának intézménye, különösen a pro here de gestio alakjában, merőben *alaki dolog*, mely külső alaki tényekből *következtetve* akarja megállapítani az örökös személyét s az elfogadási szándékot, így tehát sokkal kevésbé megbízható eszköz, mintha a dolgot az *anyagi jog* szempontjából vizsgáljuk. Egyszerűen a Tervezet megfordítja a dolgot és külső alakiságokból következtetve állapítja meg az anyagi igazságot, ahelyett, hogy a fennforgó anyagi igazság fennállásából vélelmezne az alakiságok fennforgását is.

Az örökség elfogadása, különösen a pro here de gestio alakjában épen nem nyújt elégséges és megbízható támpontot az örökös minőség megállapítására, mert *sokszor épen az örökös jelentkezik örökösnek* s a maga teljes rosszhiszeműségének tudatában, sőt épen azért, mindent elkövet s oly magaviseletet tanusít, hogy őt mindenki örökösnek tekintse, míg ugyanakkor az esetleg távollévő valódi örökös az örökség megnyiltáról nem értesülve, életjelt sem ad magáról.

Igy tehát, — különösen ha a kötelező hagyatéki eljárás be nem hozatik, már pedig a Tervezet nem áll a kötelező hagyatéki eljárás álláspontján, — az örökség elfogadásának s különösen a pro here de gestio intézményének behozatalával sokkal bizonytalanabb állapot áll elő, mint annak behozatala nélkül, mert az örökös minőség vélelmezését az anyagi feltételeken kívül még bizonytalan alaki feltételekhez is köti. Már pedig egy állítólag bizonytalan helyzet megszüntetése céljából egy új, szintén bizonytalan jogi helyzetet teremteni, nem megoldás. Ha pedig a Tervezet az anyagi feltételek vizsgálata nélkül kizárólag csak az alaki feltételeket venné alapul az örökös minőség megállapításánál, pedig az anyagi feltételekről tényleg nem is emlékezik meg, azoknak fennforgását bizonyára önmagától értetődő előfeltételnek tartván, a hiba még nagyobb volna.

Igaz, hogy kizárólag az anyagi feltételek alapul vétele alaki igazolás nélkül *csak vélelmet* állapít meg, ámde a Tervezet 1992. §-a s a concludens tények is, sőt maga a Tervezet által contemplált örökös bizonyítvány is *csak vélelmet* állapítanak meg és nem bizonyosságot. Egyik is, másik is csak ideiglenes állapotot teremt, amelylyel szemben mindennemű ellenbizonyításnak helye van.

De ha a dolog így áll, mi szükség volt akkor új jogi kategóriák felállítására, mikor ehhez az eredményhez az örökség elfogadásának vélelmezése által is minden alakiságok nélkül eljuthatunk.

A végleges megnyugtató megoldás úgyis csak a hagyaték tárgyalása s az érdekelteknek közvetlen meghallgatása által érhető el, amely alkalommal az összes a Tervezet által külön eljárásra fennhagyott kérdések is, mint az örökség elfogadása vagy visszautasítása, az elfogadás vagy visszautasítás megtámadása, az öröklési jog igazolása, az örökösök és harmadik személyek egymáshoz való jogviszonya s az örökség feletti osztály kérdése mind egy csapásra elintézhetők.

2. Helytelen dolog az *elfogadási szándékra* súlyt helyezni. Hiszen az álörökösben is megvan az elfogadási szándék, sőt fokozottabb mértékben, ez tehát nem kvalifikálhatja az örökösöt, de különben is merőben *subjectiv* momentum, mely csak *következtetés útján* állapítható meg s így nagyon ingatag alapja van, mert ez a következtetés téves is lehet.

3. A Tervezetnek az az érvelése, hogy **az** az örökös, akit a külső tények annak mutatnak, aki a hagyatékban gazdálkodik, meg épenséggel meg nem állhat, mert a legkritikább esetek közé tartozik, hogy az örökösök *mindnyájan* a hagyatékban gazdálkodjanak. Az apa — különösen ha a gazdaság kisebb — rendszerint csak fiai egyikét tartja magánál a gazdaságban, míg a többi gyermeket, különösen a leányokat, szárnyukra ereszti.

4. Abban igaza van a Tervezetnek, hogy nálunk az örökségeket általában el szokták fogadni, de ez csak egy okkal több arra, hogy az elfogadás kérdését ne tegyük hosszadalmas, nehézkes eljárás tárgyává, hanem egyszerűen *vélelmezzük*.

A pro here de gestio intézményénél továbbá — minden egyébtől eltekintve — nehézségeket okoz a hallgatóságos elfogadás *időpontjának* fixirozása. Hogyan lehessen ezen időt fixirozni, mikor az elfogadás ténye is csak következtetés útján állapítható meg? Így az elfogadás időpontjára is csak következtetni lehet. Már pedig hagyatéki bíróságnak teljes bizonyossággal kellend megállapítania azt, hogy az örökség ezen és ezen *concludens* tények fennforgása alapján ekkor és ekkor az örökös által elfogadottnak tekintendő. Az elfogadás időpontjának fixirozása szükséges egy-

részt az örökös bizonyítvány kiadása szempontjából, mert amíg az örökség elfogadva nincs, a bizonyítvány sem adható ki, de szükséges másrészt az örökség visszautasítása kérdésének megbirálásához is, mert aki már előzőleg az örökséget elfogadta, azt többé vissza nem utasíthatja.

Mennyivel egyszerűbb volna ezzel szemben az elfogadásnak *ex tunc*, tudniillik az örökség megnyitja idejére visszaható vélelmezése, melylyel szemben az örökösnek megadandó volna a jog, hogy az örökséget a hagyatéki eljárás befejeztéig bármikor visszautasíthassa.

Ezzel szemben a Tervezet álláspontja alapján a hagyatéki bíróság a hallgatóságos elfogadást az örökösre — bár annak talán az eszeágában sincs — *ráoktrojálhatja*, miáltal az örökös *elveszti a visszautasítás jogát*.

Nem elég azonban, hogy a Tervezet az elfogadás célszerűtlen s felesleges intézményével megrontja a jövőre örökösödési eljárást, de ezt még tetézi — persze szintén a német polgári törvénykönyv mintájára — az elfogadás s illetve a visszautasítás *megtámadhatóságának* intézményével, mint *perenkivüli intézménnyel*, miáltal az amúgy is bizonytalan függő viszonyt, mely az elfogadás intézményével előáll, csak még meghosszabbítja. Ily módon sikerül az ipso jure öröklés rendszerét teljesen az additionalis rendszer mintájára átgyurni s annak előnyeit kasszálva s helyébe az additionalis rendszer hátrányait átültetni, úgyhogy a Tervezetben az ipso jure öröklés elve már csak *névleg* szerepel.

A német polgári törvénykönyv a megtámadás határidejét legalább csak hat hétben állapítja meg, a Tervezet három hónapban.

Lássuk különben a Tervezet idevágó szövegét:

„Aki fenyegetés vagy megtévesztés folytán fogadta el vagy utasította vissza az örökséget, megtámadással élhet (1994. § 1. bek).“

„A megtámadásnak a hagyatéki bíróság előtt szóval vagy írásban kell történnie. A megtámadásnak attól a naptól számított három hónap alatt kell történnie, amelyen a kényszerhelyzet megszűnt, illetőleg amelyen a megtámadó a megtámadás alapját képező tényről értesült. Az elfogadást vagy visszautasítást követő harminczkét év után megtámadásnak nincs helye. A hagyatéki

biróság a megtámadásról az érdekelteket értesíti. A megtámadási nyilatkozatot minden érdekelt megtekintheti (1995. §.)“ „Az elfogadás megtámadása visszautasításnak, a visszautasítás megtámadása elfogadásnak veendő (1996. §.)“

Ez a szöveg csaknem szó szerinti fordítása a német polgári törvénykönyv 1954—1957 §§-ainak, anélkül hogy abban bármiféle eredeti inventió volna.

Ezek a rendelkezések, — feltéve, hogy azokra egyáltalán szükség volna, — már *önmagukban* véve is hibásak a következő okokból:

1. Nem állapítják meg, hogy miféle perenkívüli joghatásai legyenek a megtámadásnak, ha az a kitűzött három hónapi határidőn belül, s miféle perenkívüli joghatásai legyenek, ha az ezen határidő eltelte után történik? Már pedig bizonyára kell valami különbségnek lennie, mert különben nincs értelme a határidő kiszabásának.

Az a körülmény, hogy a bíróság az érdekelteket a megtámadásról értesíti, még semmiféle joghatást nem involvál, mert nem határozza meg annak következményeit.

A megtámadásnak más joghatása nem lehet, mint hogy az örökösök személyét ismét *bizonytalanná teszi*. Tehát azt a bizonytalanságot, melyet az örökség elfogadásának intézménye feleslegesen létesít, csak még hosszabb időre kitolja s a hagyatéki ügyek végleges rendezését elhúzza. Fel kell tennünk ugyanis, hogy midőn a Tervezet a megtámadásra határidőt tűz, ezt azon célból teszi, hogy a megtámadás joghatályának a hagyatéki eljárás *keretén belül* az örökösödési minőség igazolására *felfüggesztő hatálya legyen*. A határidő elmulasztásának pedig az lenne a következménye, hogy a megtámadási jog csak a hagyatéki eljárás *keretén kívül felfüggesztő hatály nélkül* a törvény rendes útján lenne érvényesíthető. A Tervezet minderről nem szól ugyan, de másképen határidő kitűzésének értelme nem volna.

A megtámadást azonban az örökösök minőség igazolására s a hagyatéki eljárás befejezésére felfüggesztő hatálylyal felruházni hiba volna, mert a hagyatéki ügyek rendezését a végletekig elhúzná s alkalmat nyújtana arra, hogy teljesen alaptalan igénylők, álörökösök, a megtámadás jogával rosszhiszeműen visszaélve, a hagyatéki ügyek befejezését, a valódi örökösöknek esetleg nagy

kárára, hónapokig elhúzhatnák. Ehhez járul az a körülmény, hogy a megtámadás jogossága csakis külön per útján volna elbíráható, mi által a Tervezet az örökösödési perek jogcímének számát egygyel minden szükség nélkül szaporítja.

2. Nagy hiba továbbá, hogy a megtámadás határidejének számításánál a *kezdő időpont* megállapítása nagyon bizonytalan. „A kényszerhelyzet megszűnése“, illetőleg a „Megtámadás alapját képező tényről való értesülés“ nagyon subjectiv, rugalmas momentumok, melyek a megtámadó egyéni meggyőződésétől és érzésétől is függenek. Ha tehát a megtámadásnak feltétlenül elvetendő intézménye fenntartatnék is, a határidőt csakis az *örökség megnyilta napjától*, vagy legrosszabb esetben *az elfogadás illetve visszautasítás megtörténte napjától* lehetne számítani. Aki ennyi idő alatt sem tud önmagával s az ügy állásával tisztába jönni, nem érdekel meg a törvény részéről semmi különös védelmet.

3. A megtámadás intézménye azonban nemcsak a fent előadott okokból, hanem azért is elvetendő, mert *felesleges*. Az örökség elfogadása vagy visszautasítása ugyanis csak olyan egyoldalú nyilatkozat, mint bármely más egyoldalú nyilatkozat. Annak érvényessége tehát *a kötelmi jog szabályai szerint* ítélandó meg. Igaz, hogy a Tervezet a megtámadást csak a fenyegetés és megtévesztés eseteire korlátozza és ezáltal az általános kötelmi jogtól részben eltérő jogintézményt teremt, ámde ez sem indokolt, mert nincs szükség reá, hogy a *jognyilatkozatok közt különbségeket tegyünk*. A megtámadási jog a hagyatéki eljárás keretén kívül a kötelmi jog szabályai szerint volna a törvény rendes útján gyakorolható, úgy hogy annak önálló perenkívüli intézményként való szabályozása teljesen felesleges s csak az örökösödési perek számát szaporítaná.

(Folyt. köv.)

Uj osztrák közjegyzői rendtartás.

Az osztrák igazságügyminisiteriumban egy új ügyvédi rendtartással egyidejűleg egy új közjegyzői rendtartásról szóló tervezetet is dolgoztak ki, amelyet *dr. Hochenburger* osztrák igazságügy-minister m. hó 16-án a képviselőház elé terjesztett. A tervezet érintetlenül hagyja a közjegyzők államhatalmi bizalmi szervi jellegét, fentartja az ügyvédség és közjegyzőség elvi elválasztását és számos, főleg gyakorlati és egyszerűsítési újítást létesít a közjegyzői okiratok felvétele, a hivatás gyakorlása és a fegyelmi jog tekintetében. Lényegüket a következőkben ismertetjük:

A javaslat fentartja a közjegyzők eddigi jellegét. Elveti az ügyvédséggel való egyesítésre, az államhivatallá tételre, vagy jogkörének a bírói hatáskörbe olvasztására vonatkozó elveket.

A közjegyzők hatásköre, úgy, amint az Ausztriában történetileg kifejlődött, három ügyködési körből áll: hivatalos, hivatásbeli és bírói megbizotti ügykörből. A hivatalos ügykör azon, kizárólag a közjegyző hatáskörébe utalt ügyködésekkel öleli fel, melyeket a közjegyző, mint az állam által kijelölt hiteles személy lát el; a hivatásbeli ügykörben, mint szabadon választott bizalmi személy szerepel, végül a bírói megbizások alapján kifejtett tevékenységénél, mint a bíróság alá rendelt segédszerv jelentkezik.

A tervezet arra törekedett, hogy a nyilvános okmányolás körét a jogbiztonság érdekében a formalitások megkönnyítése által (a közjegyzői kényszer kiterjesztése nélkül) lehetőleg kitégítsa.

Megengedi közjegyzői okiratok felvételét távollevők között. A közjegyző által tanúsítható tények, jogügyletek körét bővíti; a közjegyzői végrendeletet egyszerűsíti. Minden nélkülözhető formáság mellőzésével megkönnyíti a közjegyzők ügyvitelét, a közjegyzői okiratot megszabadítja nehézkes külső formájától; e tekintetben közelebb hozza a magánokiratokhoz, a jogi forgalom szükségleteinek szem előtt tartásával. Többek közt jelentékenyen megkönnyítetik a személy azonosságának megállapítása. Nők és férfiak egyformán szerepelhetnek azonossági tanúk gyanánt.

A közjegyzők hivatásbeli, megbizotti működési köre jelentős változást nem szenved. Mint eddig, ezután is jogosítva lesznek magánokiratok és beadványok foglalkozásszerű szerkesztésére,

valamint feleknek közigazgatási és nem peres bírói eljárásban képviselésére. Evvel szemben a peres és végrehajtási ügyekben való képviseletre jogosultság a mainál tüzetesebb körülírásban részesül. Csak oly községekben képviselhetnek hivatali székhelyeiken bíróság előtt peres és végrehajtási ügyekben hivatásszerűleg magánfeleket, hol legalább két ügyvéd nincs; ha ezen előfeltétel hiányzik, ily képviseletet csak alkalomszerűleg vállalhatnak el. Kizáratnak a képviseletből oly esetekben, melyekre nézve ügyvédi kényszer áll fenn. A javaslat ezen intézkedések által gondoskodni kíván arról, hogy a lakosság oly helyeken is szakszerű jogi képviselethez jusson, ahol egyáltalán nincs, vagy csak egy ügyvéd van.

A közjegyzőknek bírói megbizáson alapuló működési köre a jelenlegi alakban és kiterjedésben marad fenn. A javaslat azon álláspontra helyezkedik, hogy ezen irányban változtatások keresztülvitelét a perenkivüli eljárás tervbe vett reformja részére kell fentartani.

Igy halálesetfelvételek és hagyatéki tárgyalások törvényszéki székhelyeken általában, másutt pedig a körülményekhez képest közjegyzők hatáskörébe tartoznak ezentúl is.

A közjegyzőség szervezetét illetőleg sok jelentős változtatás történt a javaslatban. Az előkészítő szolgálat egy évvel meghosszabbítatik és az ügyvédjelöltek részére eddig is fennállott egy évi bírósági gyakorlat a közjegyzői jelöltekre is kiterjesztetik; végül a közjegyzői vizsga helyébe a bírói vizsga lép, mely — mint már említettük. — az egységes igazságügyi államvizsga jellegével fog bírni.

A közjegyzők házi szervezete a közjegyző-jelöltek bevonása és a közjegyzői kamarák kiküldötteiből alakuló gyűlésnek törvényes elismerése által bővül.

A fegyelmi eljárás terén is jelentős változások fognak történni. Fegyelmi ügyek feletti döntésnél az állami bírák mellett közjegyzők is szerepelnek; az első és másodfoku fegyelmi tanács három állami és két, a közjegyzői kamarák által választandó közjegyző-bíróból alakul. A fegyelmi büntetések rendszerét, az elévülést és az újrafelvételt a bírói szolgálati pragmatika tervezetének mintájára szabályozza a javaslat.

A közjegyzői díjszabás tekintetében csak az irányadó alapelveket foglalja magában a benyújtott törvényjavaslat. A tarifák megállapítása az igazságügyminisiter hatáskörébe utaltatott.

A javaslatához indokolás van fűzve, mely különösen általános dogmatikus részében igen értékes és közjegyzői intézmény lényegéről, feladatáról és legczélszerűbb alakjáról kimerítő jogtörténeti és bírálati tanulmányt nyújt.

Fentartjuk magunknak, hogy a javaslattal még behatóbban foglalkozzunk.

Felsőbírósi határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

1. *A győri kir. tábla:* Az alperes kártérítési kötelezettségét megállapítja. Indokok: Felperes a /. a. meghatalmazásban arra hatalmazta fel apját, Gy. V.-t, hogy ez őt, mint az elhalt kiskorú Gy. V. hagyatékára „igényt tartót“ képviselje a hagyatéki tárgyalásokon. Minthogy ehhez képest ezen meghatalmazásból tudnia kellett a kir. közjegyzőnek, hogy Gy. K. a hagyatékra igényt tart s az apa az 1868: LIV. t.-cz. 553. §-ában előszabott hitelesítést is nélkülöző meghatalmazványban csak oly nyilatkozatok megtételére jogosított fel, amelyek Gy. K.-nak, mint a hagyatékra igényt tartónak érdekeit előmozdítják; minthogy a kir. közjegyzőnek a végrendeletből, ha azt az 1894: XVI. t.-cz. 55. § 2. pontjában megszabott kötelességének megfelelően átolvasta, arról is meg kellett győződnie, hogy a kiskorú Gy. V. hagyatékát tevő vagyona Gy. K.-nak, mint néhai Gy. J. által kinevezett utóörökösnek alapos igénye van; alperes kir. közjegyző lényeges szabálytalanságot követett el már azzal is, hogy a tárgyalást el nem napolta s az új határnapra Gy. K.-t meg nem idézte, de még inkább azzal, hogy a tárgyalási jegyzőkönyvben Gy. K. utóörökösödési jogáról említést sem tett s hogy az ellentétes igények fennforgása dacára azt állapította meg, a tárgyalási jegyzőkönyvben, hogy oly értelmű „egyezség“ jött létre, mely szerint a hagyaték törvényes öröklés címén az apának, Gy. V.-nek, adandó át. Ez a szabálytalanság maga után vonta, hogy a hagyatéki bíróság a hagyatékot a tárgyalási jegyzőkönyv alapján, az annak felvételére jogosulatlan Gy. V.-nek adta át és fizettette ki; mert kétségtelen, hogyha a kir. közjegyző a tárgyalási jegyzőkönyvet szabályszerűen vette volna fel: a hagyatéki bíróság a hagyatékot Gy. V.-nek át nem adta volna. A felperes károsodása tehát okozati összefüggésben lévén, az alperes mulasztásával és szabályellenes eljárásával alperes a kárért az 1874. évi XXXV. t.-cz. 172. §-a szerint felelős és alperes

ezen felelősségét a károsult felperessel szemben nem érinti az a körülmény, hogy alperes a hagyatéki ügyben mint bírói megbízott járt el, mert az idézett t.-cz. 172. §-a nem tesz különbséget a kir. közjegyzőnek bírói megbízotti minőségben és a saját hatáskörében teljesített eljárásai közt. De nem szüntette meg alperes felelősségét az sem, hogy a hagyatéki bíróság a felperes károsodását a szabályoknak megfelelő intézkedésekkel kötelességszerűen elháríthatta volna, mert a kár megtérítéséért az azt okozók egyetemlegesen felelősek. Ezek alapján alperes kártérítési kötelezettsége meg volt állapítandó. (1911. márczius 27. 520/911. sz.)

A kir. Curia: Az elsőbírósnak a felperest keresetével elutasító ítéletét hagyja helyben. Indokok: Az elsőbírósnak a tényállásból helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy a felperes károsodása lényegileg és elsősorban a felperes által is beismert arra a tényre vezetendő vissza, hogy az apját bizta meg a hagyatéki tárgyaláson való képviselétével, annál is inkább, mert felperes saját beismerése szerint is apját könnyelmű és megbízhatatlan egyénnek ismerte s így tudatában lehetett annak, hogy apja a részére kiállított meghatalmazást nem a megbízó, hanem főleg a saját érdekének előmozdítására és kihasználására fogja felhasználni.

Különben hogy felperes tudomással bírt arról, hogy apja a meghatalmazást a saját céljaira használta fel, megállapítható abból, hogy felperes a hagyaték letárgyalása idejében saját előadása szerint apjától pénzt kért, akitől azonban pénz helyett azt a választ kapta, hogy a pénzt az árvaszéktől még nem kapta meg, hozzáfűzve ezen előadásához felperes még azt is, hogy az öreg ugyan őt nem fogja becsapni.

Az ügynek ezen állásában nyilvánvaló, hogy felperes károsodását az alperes mulasztásával okozati összefüggésbe nem hozhatja, miért is az elsőbírósnak a felperest keresetével elutasító ítéletét helybenhagyni kellett. (1911. október 31. 2594/1911. sz.)

*

2. *A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Peres felek jegyesek voltak, felperes mint alperes vőlegénye adott alperesnek 2000 K kölcsönt, melynek biztosítékát képezi a kereseti váltó. Az 1886. évi VII. t.-cz. 22. §-ának b) pontja értelmében a jegyesek között létrejött kölcsönre vonatkozó szerződésre nézve érvényességi kelléket képez az, hogy a jogügylet közjegyzői okiratba foglaltassék. Minthogy pedig ennek megtörténtét felperes nem is állította, az érvénytelen jogügylet biztosítására adott kereseti váltó is érvénytelennek tekintendő, minek folyományaképpen a hozott sommás végzést hatályon kívül helyezni, felperest keresetével elutasítani kellett. (1910. május 6. 29,341. sz.)

A budapesti kir. tábla: Az elsőbíróság ítéletét megváltoztatja, a sommás végzés hatályának fentartásával alperest mint a váltó elfogadját kötelezi, hogy a felperesnek 2000 K tőkét stb. megfizessen. *Indokok:* Az 1886. évi VII. t.-cz. 24. §-ának első bekezdése értelmében a 22. § intézkedései váltókra ki nem terjednek. A jegyesek közti váltóügyletek érvényességéhez tehát külön alakszerűségek megkivántatók nem lévén, a peres felek között a kereseti váltó kiállítása idejében fennállott jegyességi viszony a váltó érvényesíthetésének útját nem állja. Az ekként érvényes váltóval szemben alperesnek az a kifogása, hogy az megállapodás-ellenes lejáratl van kitöltve s ebből folyóan azt a felperes idő előtt érvényesíti, figyelembe nem vehető, mert ennek csak úgy lehetne sikere, ha alperes a lejárat tekintetében a kereseti váltóban kitettnél későbbi határozott időpontra vonatkozó megállapodás létrejöttét állította s bizonyította volna, ezt azonban nem tette, mert kifogásai szerint a váltó értéke közte és a felperes között a tervbevett házasságuk megkötése után nyerendő örökségből volt elszámolandó, már pedig az ekkép megjelölt lejáratl idő határozatlan; különben is alperes saját előadása szerint közte és a felperes között fennállott jegyességi viszony felbomlott s így a kötendő házasság reményében adott váltó már ennél fogva is esedékessé vált. (1910. december 7. 2061. sz.)

A kir. Curia: A törvényszék ítéletét indokainál fogva hagyja. (1911. márczius 7. 152. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

3. Az az örökös, ki az örökhagyó végrendeletét ismerte s a hagyatéki tárgyaláson elfogadta: azt alaki kellékhány okából perrel meg nem támadhatja. (Curia 1911. október 17. 1586/1911. sz.)

*

4. Az a körülmény, hogy a végrendeletre a végrendelező nem sajátkezűleg tette keresztvonását, hanem csak a feléje nyújtott tollszárat fogta meg, a kézjegyet pedig a végrendelet írója mint néviró tette meg az aláírás szempontjából közömbös s ez okból a végrendelet nem érvényteleníthető. (Curia 1911. október 3. 1247/911. sz.)

*

5. Ha a végrendeleti tanúk a végrendeletre vezetett záradékkal ellenkezőleg a perben tett vallomásukkal azt bizonyítják, hogy a záradékban általuk tanusított alakszerűség be nem tartatott s ekként a végrendeleti záradék tartalma valótlannak bizonyul: a végrendelet érvénytelen. (Curia 1911. november 15. 4286/911. sz.)

*

6. Az A) alatti szerződésben foglalt az a kikötés, hogy a felperes és neje részéről az alperesnek ajándékozott ingatlanok az esetre, ha alperes törvényes gyermekek hátrahagyása nélkül korábban halna el, mint az ajándékozók, az illető ajándékozóra szálljanak vissza, akitől azok származnak, nem örökösödési szerződés, hanem a felek közt létrejött ajándékozási szerződésben az ajándékozók javára bizonyos meghatározott eset bekövetkezésére kikötött bontó föltétel természetével bíró fentartás. Miért is alaptalan a felperesnek az a kereseti állítása, hogy az említett kikötés és ebből folyóan az egész szerződés, mivel a végrendeletekre előirt törvényes alaki kellékeket nélkülözi, érvénytelen. Az a körülmény pedig, hogy a telekkönyvi hatóság az ajándékozók által fentartott e jognak, illetve a megajándékozott tulajdonjoga e korlátozásának telekkönyvi feljegyzését megtagadta, a szerződés érvényességén mit sem változtat. Minthogy pedig felperes keresete szerint a kérdésben forgó ajándékozási szerződés érvényességét csupán ezen az alapon támadta meg, a másodbíróság ítéletének azt a részét, mely szerint felperes a szerződés érvénytelenítésére irányuló keresetével elutasított, ezekből az okokból helyben kellett hagyni. Viszonkeresetével az alperes — mindkét alsóbírósági ítélet erre vonatkozó részének megváltoztatásával — azért utasított el, mert az A) alatti ajándékozási szerződés szerint felperes és neje az éltük fogytáig tartó haszonélvezeti jogot mindkettőjük részére az egész ajándékozott vagyontól és nem csupán a vagyonnak az egyes ajándékozóktól származó részére tartották fenn, ezzel pedig az ajándékozók mindegyike a másiktól származó vagyonszere is az élte fogytáig tartó közös haszonélvezetre jogot nyervén, felperes a nejének azzal az egyoldalú tényével, hogy az a haszonélvezeti jogáról lemondott, nem volt e jogától megfosztható, illetve ennek gyakorlatában korlátozható, még pedig annyival kevésbé, mert a felperes és neje közt az életközösség megszűntetése alkalmával létrejött D) alatti szerződés szerint a nő az A) alattival alperesnek ajándékozott ingatlanait az azokra vonatkozó összes jogaival felperesre ruházta át, ezzel pedig felperes, habár a nő akkor már nem volt tulajdonos, hanem csupán haszonélvező, a nejétől származó ingatlanok haszonélvezetét még külön is megszerezvén, azok kiadására jogosan nem kötelezhető. (Curia 1911. október 11. 1331. sz.)

*

7. Az örökösödési szerződés harmadik pontjában az a rendelkezés van: „ha gyermekeink közül bármelyik ezen rendelkezésünkkel megelégedve nem volna, sőt pereskednék, az ekként elégedetlen gyermek csak a kötelesrészt kapja, a többletet a többi gyermekünk örökölje egyenlő részekben.”

Minthogy pedig sem törvénybe, sem törvényes szabályba nem ütközik az, hogy az örökhagyók a részeltetés elvesztésének terhe alatt megtiltják gyermekeiknek azt, hogy végrendeletüket, vagy a gyermekeik irányában végrendeleti intézkedési jellegű örökösödési szerződésüket, mint a jelenlegi, megtámadják s mint-hogy felperesek az öröklési szerződés idézett rendelkezése ellenére az örökhagyót, ámbar amiként a felperesek is beismerték, előbb már nemcsak a saját, hanem a férjétől az öröklési szerződés értelmében örökölt ingatlan vagyonának legnagyobb részét a gyermekeinek, köztük a felpereseknek is átadta, s azonfelül azokat, akik ingatlant nem kaptak, készpénzzel részesítette vagyoni juttatásban, mégis perrel támadták meg s a póthagyatékként feltüntetni igyekezett vagyonban, az örökhagyó kizárásával, csupán haszonélvezeti jogának elismerésével örökösödni kívántak és azt is követelték, hogy örökségi jutalékukat azonnal fizesse ki, esetleg bírói letétbe helyezze, mely keresetükkel azonban elutasították s még csak kötelesrész iránti igényük sem ítéltetett meg, azon oknál fogva, hogy kötelesrészük összegét meghaladó értékű vagyont kaptak. Felperesek irányában tehát az örökösödési szerződés harmadik pontjában foglalt rendelkezés lévén az alperesek ilyen irányú kérelme folytán alkalmazandó, felpereseknek csak kötelesrészükhöz lehet igényük, ebből pedig következik, hogy felperesek örökhagyónak az alperesek irányában tett ajándékozási cselekményét és külön végrendeletét csak annyiban támadhatják meg sikerrel, amennyiben kötelesrészük sértve van. Az apai vagyonhoz való öröklési jog megítélése és az örökségi hányadrészek kifizetése iránti perbeli bizonyítékokkal bizonyítva van, hogy az örökhagyó férjének a házasságba vitt vagyona egynegyed telek föld volt, de ezt is 2400 K kifizetése terhelte, ellenben az örökhagyónak ennél több és nagyobb értékű vagyona volt. Ez alapon és figyelemmel arra, hogy az örökösödési szerződésben a szerződő szülők kölcsönösen azt jelentették ki, hogy a gyermekeiknek előre adott vagyonukat közösen adták, a meglevő vagyon pedig közös vagyonuk, azt kell megállapítani, hogy a szülők megegyezéséhez képest azoknak minden vagyona, úgy az, amit gyermekeiknek előre kiadtak, valamint az, ami felett örökösödési szerződést kötöltek, egyenlő arányú közös tulajdonuk volt. (Curia 1911. szeptember 27. 1577. sz., a debreczeni tábla indokainak hhagyásával.)

*

8. A keresethez C) alatt mellékelte, 1905. évi szeptember hó 23-án alkotott s alakilag meg nem támadott közvégrendelettel örökhagyó egész vagyonáról az 1890. évi május hó 23-án készített s a keresethez B) alatt csatolt közös végrendelet rendelkezéseitől teljesen eltérően rendelkezvén, ez a végrendelet az örökhagyó által visszavonottnak tekintendő. Felperes nem is állította, hogy a közös

végrendeletnek illetően való visszavonásához örökhagyónak házastársa, az I. rendű alperes hozzájárult volna; hanem ellenkezőleg a C) alatti végrendelet tartalmából is megállapítható, hogy a közös végrendeletet örökhagyó egyoldalúlag vonta vissza és pedig kifejezetten abból az indokból, mert neje vagyonáról újabban rendelkezni nem akar, daczára annak, hogy a közös végrendelet rendelkezéseivel örökhagyónak első házasságából származó gyermekének, a felperesnek öröklési igénye sérelmet szenved.

Döntés tárgyát tehát az a kérdés képezi, vajjon ez az egyoldalú visszavonás joghatályos-e? A közös végrendelet szerződéses jellegét csak abban az esetben ölt magára, ha a végrendeletkezők a visszavonás jogáról lemondanak, amennyiben ilyen esetben a közös végrendelet lényegileg öröklési szerződéssé alakult és mint ilyen bírálható meg; ellenben az olyan közös végrendeletek, amelyek a házastársaknak a visszavonás jogáról való lemondását nem tartalmazzák, mint minden más végrendelet intézkedései, egyoldalúan visszavonhatók, mert az a körülmény, hogy a végrendeletek külsőleg egyesítve lettek, az egyoldalúan tett intézkedések egyoldalú visszavonását nem akadályozza.

Az egyoldalú visszavonás jogát nem befolyásolja az a körülmény sem, ha a közös végrendelet kölcsönösen egymástól függő intézkedéseket tartalmaz, mert a viszonyos végrendeletek is mindkét végrendeletkező életében egyoldalúan visszavonhatók, csak hogy az egyoldalú visszavonás következtében az egész végrendelet létezésé megszűnik és e tekintetben nem tesz különbséget, vajjon a másik házastárs a visszavonásról tudomást nyert-e, vagy sem. Tekintve már most azt, hogy a B) alatti közös végrendelet nem tartalmaz olyan intézkedést, amely szerint végrendeletkezők a visszavonás jogáról lemondottak volna: az örökhagyónak jogában állott a közös végrendeletet egyoldalúan visszavonni; következésképp az általa 1905. évi szeptember hó 23-ik napján készített C) alatti végrendelet érvényesnek tekintendő. A másodbiróság ítélete tehát ezekből az indokokból hagyatott helyben. (Curia 1911. november 14. 2960. P. sz.)

*

9. Az 1892. május 5-én kelt ajándékozási szerződéssel örökhagyó összes meglevő és jövőben szerzendő vagyonát M. M.-nak és nejének ajándékozta. A megajándékozottak a szerződést nem írták ugyan alá, de bizonyítva volt, hogy örökhagyó az általa aláírt szerződést az ajándékozottaknak átadta s ezek azt átvették, ezzel tehát az ajándékozást elfogadták; minélfogva az elfogadás hiányát a felperesek kifogásként annál kevésbé hozhatják fel, mert az ajándékozottak kifejezetten is kijelentették, hogy az ajándékozást elfogadják, a szerződéshez ragaszkodnak. A másodbiróság helyesen fejtette ki, hogy ez az ajándékozási szerződés nem halálesetre szóló ajándékozás. Amikor az ajándékozási szerződés létre-

jött, a peres ház még nem volt az örökhagyó tulajdonában; minthogy azonban az örökhagyó a szerződés szerint összes meglevő vagyonát elajándékozta, a megajándékozottak az akkor meglevő vagyon tulajdonát már akkor megszerezték; következően az örökhagyó egyoldaluan az akkor meglevő vagyonát a megajándékozottak beleegyezése nélkül el nem idegeníthette s amennyiben ingatlan vagyonát elidegenítette s annak helyébe más ingatlant szerzett, ez csak az elajándékozott vagyontárgy helyébe lépett, minélfogva a hagyatékban levő házat nem is lehet jövőben szerzendő vagyonnak tekinteni. Igaz ugyan, hogy az ajándékozás nemcsak a viszonykeresetet támasztó alperes, hanem a férje javára is szól, aki pedig nem áll perben; ez azonban nem akadályozhatja, hogy az alperes a maga és férje javára érvényesítse az ajándékozási szerződés alapján a tulajdonjogot annál inkább, mert az elfogadási nyilatkozat szerint a férj is ragaszkodik az ajándékhoz, és habár csak mint kiskorú fiának törvényes képviselője áll a perben, nyilatkozott a perben is. Ezek alapján a viszonykeresetnek helyet kellett adni. (Curia 1911. szeptember 27. 1577. sz.)

*

10. A trsztenai kir. járásbiróság, mint hagyatéki bíróság 1908. Ö. 25/8. számú végzésével a felpereseket és az alperesnejét néhai U. A. törvényes örököseiül elismerte s nekik a hagyatékot átadta. A nevezetteknek ezt a bíróság elismert örökösödési jogát csak az támadhatja meg jogosan, aki erősebb örökösödési jogot tud igazolni. Az alperes a per során a felperesek örökösödési joga ellen kifogást nem tett s nem is vitatta, hogy neki erősebb örökösödési joga volna, hanem csakis azzal védekezett, hogy ő az örökhagyó után maradt készpénzt és takarékbetét könyveket azért nem köteles kiadni, mert az örökhagyót 3 és fél éven át eltartotta s az ápolási és tartási díjak a kezénél levő értékeket meghaladják.

Ily körülmények között tehát hivatalból figyelembe nem vehető az, hogy néhai U. A., aki évekkel elhalálózása előtt a szerzetből kilépett s a szent Ferencz-rend magyar tartományi főnökének értesítése szerint a fogadalom alól fel is mentetett, elhalálózása idején még szerzetes volt-e s hogy a szerzetrendnek örökösödési joga erősebb-e, mint a felpereseké és pedig annyival kevésbé, mert a tartományi főnök erre a hagyatéokra igényt nem is támasztott. Mindezeknél fogva az elsőbiróság ítéletének megváltoztatásával a felperesnek keresetjogi jogát meg kellett állapítani s az elsőbiróságot további eljárásra s új határozat hozatalára kellett utasítani. (Curia 1911. október 24. 1798. sz., a pozsonyi tábla indokainak hagyásával.)

*

11. Jogszabály ugyan, hogy a szülő által kielégített leszármazó a szülő után megnyilando örökösödési kapcsolatból a neki juttatott értékkel együtt kiesik s ekként örökösödésben nem részesül; mindazáltal, ha a kielégítés után a szülő megmaradt vagyonát a kielégített leszármazóra visszeteher nélkül ruházta át: ezen ténye által a leszármazóval előzőleg kötött kielégítési jogügylettől elállottnak tekintendő, miáltal ez a leszármazó ismét belépett az örökösödési kapcsolatba; ebből folyóan ezzel a leszármazóval, szemben követelésbe vett kötelesrész kiszámításánál ez a leszármazó, úgyszintén a neki kielégítésül előre adott érték is figyelembe veendő. Ezen elvi álláspontból következik, hogy felperes kötelesrésze az összértéknek nem felét, hanem csak egynegyedrészt képezi, annak kiszámításánál pedig úgy a felperesnek, mint az alperesnek visszeteher nélkül adott összes értékek veendőik számításba, és tekintettel arra, hogy a váradiai 2315. számú telekjönyvi ingatlan alperesre nézve a másodbiróság helyes kifejtése szerint csak 100 korona érték erejéig képez ajándékot: a felperes kötelesrésze meghatározásánál a következő értékek szolgálnak alapul: 1. alperes előre kapott 720 K, 2. a mercsinai ingatlanokat 3260 K, 3. a váradiai ingatlant 100 K, 4. ingók értékében 460 K, 5. felperes két ingatlant 260 K, összes érték 4800 K; bizonyított teher 680 K; a kötelesrész alapja 4120 K-t, ennek egynegyede felperes kötelesrésze 1030 K-t, erre kapott 260 K-t, követelés kitesz még 770 K-t s ennek a kereset beadásától számított 5 százalékos kamata, mert keresete indításával több mint 14 évig ok nélkül késett, mely mulasztása következményét viselni tartozik. Felperes a kötelesrészt illetően pernyertes lévén, a perköltség alperest terheli, a felebbezési költség kölcsönös megszüntetését pedig az a körülmény indokolja, hogy a felebbezések túlnyomó részben sikertelenek voltak. (Curia 1911. október 26. 2244. sz.)

*

12. A Curia 1897. évi 3535. szám alatt hozott ítéletével megállapította, hogy felperest az 1840. évi VIII. t.-cz. 18. §-a értelmében a néhai férje: P. I. után fennmaradt hagyaték $\frac{1}{3}$ részének haszonélvezete özvegytartás fejében illeti meg s ennek folytán alperest arra kötelezte, hogy özvegyi haszonélvezet címén felperesnek a tehermentes hagyaték 4355 frt-ot érő $\frac{1}{3}$ részének jövedelmét helyettesítő évi 217 frt 75 krt, mint 4355 frtnak 5% kamata, negyedévi részletekben előre fizessen. Ezek szerint a felperest megillető özvegyi tartás azért volt 435 korona 50 fillérben megállapítva, mert a tiszta hagyaték haszonélvezetül felperest megillető $\frac{1}{3}$ része 8710 koronára volt becsülve s ez összegnek 5% kamata a tiszta hagyaték $\frac{1}{3}$ részének jövedelmét helyettesíti.

A dolog ezen állásában azon az alapon, hogy a hagyatéki ingatlanok értéke és jövedelmezősége időközben nagyobb lett, a

felperes részére megállapított özvegyi tartás pedig az élet- és árviszonyokban időközben beállott jelentékeny változásoknál fogva most már meg nem felel, felperes jogosult követelni azt, hogy az őt megillető tartásdíjnak összege megfelelően felemeltessék, mert őt a tiszta hagyaték $\frac{1}{3}$ részének haszonélvezete illetvén meg, a tartásdíj összegének egyezőnek kell lennie azzal a jövedelemmel, mely a haszonélvezettel együtt jár (egyébként ezt nem is helyettesítené) és mert az özvegyi jog a maga lényegében a férjet életében terhelő nőtartásnak törvényes kötelezettségében gyökerezvén, e nőtartásnak az örökösökre hárult folytatásaként jelentkezik, amint tehát a férjjel szemben jogosan igényelhető, hogy az őt terhelő nőtartás értéke felemeltessék akkor, amikor a férj vagyoni helyzete lényegében megjavult és a nő eltartására addig megállapított tartási összeg a nő eltartására nem elegendő: úgy ezen utóbbi körülmény fennforgása esetében a férj helyébe lépő örökösökkel szemben az özvegyi tartás felemelésének is helye van akkor és annyiban, ha és amennyiben kimutattatik, hogy a hagyatéki javak értéke és jövedelmezősége az örökösök ténykedése nélkül lényegesen emelkedett.

Ezekhez képest mindkét alsóbiróság ítéletét megváltoztatni kellett. (Curia 1911. évi szeptember 12. 870/1911. sz.)

*

13. Az örökagyó azáltal, hogy az alakilag meg nem támadott végrendeletében akként intézkedett, hogy adósságai a behajtandó követelésekből és a trieszti ált. biztosító társaságnál levő 10.000 korona biztosítási összegből fiztessenek ki, megszüntette, illetve hatályon kívül helyezte az életbiztosítási szerződésnek azt a rendelkezését, amelylyel kedvezményezettül a felpereseket és H. Á.-át jelölte ki s ehelyett anélkül, hogy kifejezetten új kedvezményezettet jelölne, a végrendeleti örökösökhöz azt a meghagyást intézte, hogy az életbiztosítási összeget a hagyatéki tömegbe való bevonás mellett a hagyatéki adósságok törlesztésére fordítsák.

Minthogy pedig az örökagyó ilyen értelemben joghatályosan rendelkezhetett, helyes a 883/909. sz. a. hozott másodbirósági ítéletnek egyébként e helyt is elfogadott indokaira alapított az a rendelkezése, amelylyel kimondotta, hogy a biztosítási összeg az örökagyó hagyatékához tartozik.

A jelzett másodbirósági ítéletnek egyéb érdemleges rendelkezései a vonatkozóan felhozott és felhívott indokokból hagyattak helyben annyival is inkább, mert a kötelesrésze jogosított lezármazónak ehhez való számbeli igényének megállapításánál rendszerint úgy az elajándékozott, mint a hagyatékból hátramaradt vagyon szolgálván alapul, helyesen járt el a másodbiróság akkor, amidőn a II. rendes felperes kötelesrészének kiszámításánál az I. r. felperes nevének juttatott vagyont is számba vette.

A 2413/910. sz. a. hozott másodbirósági ítélet az elsőbiróság ítéletéből átvett indokból hagyatott helyben. (Curia 1911. szeptember 5. 1361. sz.)

*

14. A főpap halálakor esedékes életbiztosítási összeg hagyatéki minőségét nem érinti sem az a körülmény, hogy az örökagyó főpap az életbiztosítási szerződést alsópapsági fokozatban kötötte, sem pedig az, hogy a díjakat főpapi állásában is fizette, mivel a vagyon minőségére a halálkori állapot az irányadó. Ilyen alapon tehát az életbiztosítási összeg szerzeményi vagyonnak nem tekintendő. (Curia 1911. október 10. 1545/911. sz.)

*

15. Az a nő, ki férjét ok nélkül elhagyta s idegen férfivel ágyasságban él, férje hagyatékára érdemtelenség okából özvegyi jogot nem érvényesíthet. (Curia 1911. október 18. 2047/911. sz.)

*

16. A nőnek a családjogon alapuló természetbeni tartás iránti igénye nem képez oly vagyoni jogi igényt, melyet a férj más kezéhez is joghatályal teljesíthetne és amely ekként lefoglalható volna. (Curia 1911. szeptember 27. 3781/911.)

*

17. Az elsőbiróság ítéletét helybenhagyja indokaiból és azért: mert a B) alatti szerződés alapján teljesített és törölni kért bejegyzés felpereseknek egyszersmind a B) alatti szerződéssel biztosított, de elidegenített vagyonból aránylagos osztályrészük fejében követelhető kárptólás biztosítékául is szolgál; mert továbbá a k—i ingatlant első—hetedrendű alperesek elidegenítették, felperesek ennek értékéből osztályrészt követelni jogosultak, amit azonban az apjuk után maradt még más vagyonból is követelhető örökrészükkel külön perútra tartottak fenn; mert végül mindaddig, míg felperesek egész örökrésze megítélve és kielégítve nincs, ők az örökrészük biztosítékául szolgáló bejegyzés törlésére nem kötelezhetők. Az elsőbirósági ítélet indokolásának azt a döntését, hogy felperesek örökrészük arányában V. J. adósságából az örökrészükre aránylagosan eső terhet viselni tartoznak, mellőzni kellett; mert másodrendű felperes és nővére s a V. J. között létrejött B) alatti szerződéssel a felek elidegenítési tilalmat állapítottak meg arra a vagyonra, amelylyel a B) alatti szerződés megkötése idején V. J. rendelkezett. Az elidegenítési tilalom külön kifejezett kikötés nélkül is a terhelési tilalmat magában foglalja, V. J. eszerint a másodrendű felperes és nővére részére biztosított, a szerződés kötésekor meg-

volt örökrészét adóssággal megterhelni jogosítva nem volt. A B) alatti szerződés kötésekor létezett adósságból egy sem áll fenn, s V. J. után már olyan vagyon, mely a B) alatti szerződés megkötése idején megvolt, nem maradt, felperesek eszerint a B) alattiak után szerzett vagyonban részesedni nem fognak; minthogy pedig a szerződés kötése után csinált adósság felpereseknek a B) alatti szerződés kötésekor megvolt vagyonból kijáró örökrészét nem terheli, nem foghat helyét annak a kimondása, hogy V. J.-nek a vagyona átruházásakor fennállott adósságaiból az örökrészüknek megfelelő aránylagos rész felpereseket terheli. (Curia 1911. szeptember 21. 1542. sz., a budapesti tábla indokainak hhagyásával.)

*

18. A kiskorúval kötött szerződés jogérvényét a kiskorúra fennforgó cselekvési képesség hiányából csak a kiskorú, de nem a vele szerződött teljeskorú támadhatja meg. (Curia 1911. október 24. 2138/911. sz.)

*

19. Az alperes felülvizsgálati kérelmében azt panaszolja, hogy a felebbezési bíróság eljárási és anyagi jogszabályt sértett meg, midőn a felperes keresetének helyt adott annak ellenére, hogy magamaga megállapította, hogy ugyaneme felmondás érvényességének kérdésében már van jogerős birói határozat.

Ez a panasz alapos.

A felperes ugyanis egyazon felmondás érvényessége iránt a most elbírált keresetét megelőzően ugyanolyan jogalapon és azonos kereseti kérelemmel indított volt már kereset az alperes ellen. Az eme kereset alapján folyamatba tett pert a budapesti kir. törvényszék, mint felülvizsgáló bíróság az 1911. évi január 10. napján 1910. IV. E. 384. sz. a. meghozott ítéletével jogerősen elbírált olyképen, hogy a felperest keresetével elutasította. A felperesnek 1911. évi január hó 25. napján megindult mostani keresetével újból érvényesített jogi igényével szemben, tehát jogerős ítélet áll, amely ugyanama felek közt teljesen azonos jogviszonyt dönt el. A felebbezési bíróság tehát, amely ezt a maga részéről is megállapította, anyagi és eljárási jogszabályt sértett meg, midőn az alperesnek az ítélt dolog jogczimén felhozott, magamaga részéről is helyesnek elfogadott kifogás ellenére a felperes kereseti kérelmének olyan szempontból bírálatába bocsátkozott, amely nem a felmondás érvényességének keresetbe vett kérdését, hanem a bérleti jogviszony fennállását vagy fölbontását tárgyalja, a bérleti szerződés egyik pontjának nem teljesítése czimén, amely kérdés azonban a felperes keresetének nem is volt tárgya. A felperes ugyanis mindkét keresetét a felmondás érvényességének kimondására a lakbérfelmondás és lakaskiürítés iránti ügyekben követendő eljárást szabályozó, 1894. december

23-án 4873. I. M. E. sz. a. kibocsátott igazságügyministeri rendeletre, mostani keresetét pedig különösen e rendelet 18. §-ára alapítja, amely szakasz értelmében az a fél, aki az ama rendelettel megállapított eljárásban jogsérelmet szenvedett, igényét a törvény rendes útján érvényesítheti.

Amde ennek a rendelkezésnek — amelyet megelőzően a rendelet ebben a szóbanforgó eljárásban kizárja mind a perújítást, mind a semmiségi kereset — nem az az értelme, hogy az igényével elutasított fél mintegy jogorvoslat gyanánt új keresettel élhet, mert hiszen ez nyilván halomra döntené a perújítást és a semmiségi kereset tiltó rendelkezést, de kizárná a jogerős ítélet megteremtette jogbizonyosságot is és merőben ellenkeznék az egész kivételes eljárásnak azzal a természetes céljával, hogy a vitássá vált felmondást és semmi egyebet gyorsan és véglegesen eldöntse avégből, hogy az érdekelt felek e döntés alapján intézkedhessenek a lakásban tovább benn vagy benn nem maradás ügyében. A törvény rendes útján a fél azt a jogsérelmet orvosolhatja, amelyet neki a korábbi eljárásban hozott döntés okozott és amely ennek nem is volt tárgya. Keresheti tehát pl. a bérleti jogviszonynak megszüntetését avagy az ebből vagy annak meg nem szűnéséből eredő kárának megtérítését, de nem keresheti újból a bérlet tárgy átadását vagy átvételét ugyanarra az időpontra, amelyre a korábbi eljárásban kereseti kérelme irányult volt, ha arról jogerős ítélet már döntött.

Ezekből az okokból az alperes felülvizsgálati kérelmének helyt adva, a felebbezési bíróság ítéletét megváltoztatni, s felperest keresetével elutasítani kellett.

E döntés következtében a felülvizsgálati kérelem többi panasza tárgytalanná vált. (Curia 1911. július 17. G. 161. sz.)

Ha a bérlemény felmondása és kiürítése kérdésében hozott határozattal a felmondás érvényesnek mondatott ki és a bérlő a lakás elhagyására köteleztetett: a törvény rendes útján indított per nem vezethet arra, hogy a megelőző eljárás által teremtett állapot a bérlemény átadása kérdésében hozott határozat hatályon kívül helyezésével megbolygattassék, hanem csak arra, hogy a vitás kérdés újból s most már bizonyítás és jogorvoslatok korlátozása nélkül elbíráltatván, a jogaiban netán sértett fél igényeit érvényesíthesse. Nem lehet tehát a felmondást érvénytelennek kimondani, hanem csak jogszerűtlennek. *Magánjogi Dtár* IV. 159.

*

20. A gyermek törvényessége örökösödési perben csak a családi állás (status) kérdésével kapcsolatosan vizsgálható meg, mivégből az anyának is perben kell állnia. Ha a körülményekből megállapítható, hogy az örökhagyó abban a tudatban volt, hogy a néje ellen lefolytatott házasságbontási perben a gyermek törvénytelen származása is megállapított: ez a ténykörülmény a törvénytelenítési per megindításával egy tekintet alá esik. (Curia 1911. október 19. 2018/1911. sz.)

*

21. Felperes kérte a keresethez A) alatt csatolt meghatalmazás joghatályosságát ítéletileg megállapítani, a meghatalmazás visszavonásának érvénytelenségét kimondani és alpereseket a per-költségek megfizetésére kötelezni. Alperesek a kereset elutasítását és felperesnek a költségekben való marasztalását kérték. Jogviszony megállapítási pereknek, amennyiben annak egyéb feltételei fennforognak, bár a törvény e tekintetben nem intézkedik és a kifejlődött birói gyakorlat szerint a rendes eljárásban is van helye. Az 1893: XVIII. t.-cz. 16. §-a értelmében megállapítási keresetnek csak akkor van helye, ha a keresetileg kért megállapítás felperes jogviszonyainak biztosítására alperessel szemben szükségesnek mutatkozik. Felperesnek azon előadásából, hogy a megbizási szerződés hatályának az idejében alpereseket kötelező ügyletet kötött, következtethető, hogy a keresethez A) alatt csatolt meghatalmazás joghatályosságának a megállapítására s a meghatalmazás visszavonásának az érvénytelenné nyilvánítására felperesnek jogai biztosítása végett szüksége van, jelen esetben tehát a megállapítási pernek helye van. Az A) alatti szerint az alperesek által a felperesnek adott meghatalmazás érvénye ugyan csak 1909. évi december hó 31-ével szűnik meg, de a meghatalmazásnak ebből a tartalmából nem lehet következtetni arra, hogy azáltal eltérés létesítettett attól az általános jogszabálytól, amely szerint a meghatalmazó a meghatalmazottól a megbizást tetszéséhez képest bármikor elvonhatja, ez okból alperesek az A) alattiban foglalt meghatalmazást 1909. évi október hó 28-ik napján jogosan visszavonhatták, miért is felperest keresetével el kellett utasítani. (Curia 1911. október 20. 1162. sz. az alsóbiróságok indokainak hhagyásával.)

*

22. Felperes az őt egyoldalúan kötelező nyilatkozatot annak a fenyegetésnek hatása alatt keletkezett félelmében állította ki, illetve irta alá, hogy a nyilatkozatnak ki nem állítása esetében az alperes ellene sikkasztás miatt bűnvádi feljelentést fog tenni. Az ily helyzetben létrejött egyoldalúan kötelező jogügylet egész megtámadott terjedelmében semmis, tehát jogilag hatálytalan. (Curia 1911. november 23. 410. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

23. A panaszolt illetéket azért rótták ki a panaszosnak terhére, mert a telekkönyvi irattár részére a tót nyelven kiállított szerződésekhez fűzött fordításokra azoknak célja, vagyis az, hogy telek-

könyvi használatra készültek, reávezetve nem volt, s így a magyar királyi pénzügyigazgatóság végzésének indokolása szerint az a jogi vélelem, hogy azokat más célra is használták. Ez az indokolás azonban téves, mert abban az esetben, ha a fordításokat már más, nem illetékmentes célra is használták volna, azokat már akkor meg kellett volna leletezni; s így miután ez meg nem történt, épen ellenkezőleg azt kell feltételezni, hogy a fordításokat épen a telekkönyvi irattár részére készítették s ezért azok után illetéket jogosan követelni nem lehet. Maga az a körülmény, hogy a cél, amelyre azokat kiállították, feljegyezve nincsen, az illetékmentességet nem szünteti meg, mert a mentesség nem a feljegyzéstől, hanem a használattól függ, s annak elmulasztása legfeljebb a bélyegtvörvények 117. §-a értelmében rendbirsággal sújtható. Minthogy azonban panaszosnak terhére nem bírságot, hanem az okiratok után a mentesség feltétele hiányának esetén járó illetéket rótták ki, őt ennek megfizetése alól fel kellett menteni. (21801/1910. P. sz.)

*

24. Ha nyilvános számadásra kötelezett vállalat kétes követelését tartalékalapba helyezi, azt a társulati kereseti adó megállapításánál a nyers jövedelemből levonni nem lehet. (19299/1910. P. sz.)

*

25. A b.-i VI. ker. kir. járásbiróság 1904. Ö. 139/10. számú végzésével végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt kiskoru V. Árpád hagyatéki ügyében az örökösödési eljárást vagyonihiány miatt megszüntette azzal az indokolással, hogy a tulajdonjog örökhagyó és testvéreinek kívül örökhagyó anyja születendő gyermekei javára is belevén kebelezve, s haszonélvezeti joggal is levén terhelve, az örökhagyó nevén álló jutalék értékét megállapítani nem lehet, ekként a hagyatéki ingatlanrész vagyoneértéket nem képvisel; s megkeresése alapján a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság kiskoru V. Árpád nevét a betétből törölte. A hagyatéki bíróságnak fent ismertetett jogi felfogása a közigazgatási bíróságot nem köti, mert a bíróság jogkörébe vág annak elbírálása, hogy örökhagyó után maradott-e hagyaték, történt-e vagyonátháramlás és ez mennyiben esik illetékezés alá. Örökhagyó elhalálzásakor öten voltak telekkönyvi tulajdonosok, mert V. Józsefnének László nevű gyermeke azután született: helyes tehát a pénzügyi hatóságok amaz eljárása, mely szerint a betétben nevén álló jutalék (1/5) vétetett az illetékkiszabás alapjául. Végrendelet nem léteben a törvényes örökösödés rendén a gyermek után a szülők örökölnek s azok nem léteben, vagy azok lemondása folytán a testvérek; örökhagyó szülői örökségi jogokról lemondottak a gyermekek javára, csak az anya tartotta fenn az élethosszig tartó haszonélvezeti jogát; a lemondás érvényességéhez nem kell gyám-

hatósági jóváhagyás, az a szülőket annak hiányában is köti, s bár örökhagyó jutalékát a bíróság a testvérekre át nem ruházta, hanem örökhagyó nevét a telekkönyvből törölte, e törlés következtében a társtulajdonos testvérek illetménye növekedett, s a vagyonszármazéklás rájuk történt: helyes tehát amaz eljárás, mely szerint az összeg szerint különben sem vitás illeték a társtulajdonos testvérek terhére lett előírva. (5831/1911. P. sz.)

*

26. Nem lehet a ház hasznáértékéhez számítani azt a víz-díjat, melyet a bérlő, mint üzlettulajdonos, az üzleti célra felhasznált víz után fizet. (10937/1911. P. sz.)

*

27. Annak előrebocsátásával, hogy panaszostól sem nem törlési engedélyi bélyeg, sem pedig bekebelezési illeték címén követelik a megtámadott illetéket, hanem beadványi bélyeg címén azért, mert több telekkönyvi hatóság területén bejegyzett zálogjog törlését kérte: a panasznak mégis helyet kellett adni a következő indokokból. Az illetéki díjjegyzék 13. tétel IV. 15. pontjának 1. jegyzete szerint, ha egy beadványba különböző hivatalok könyveibe való bejegyzéseket kérnek, az első ívre megállapított illetéket annyiszor kell leróni, amennyi a hivatalnál bejegyzés történik. Többszörös illeték jár tehát akkor, ha a fél kérése folytán történik a több hivatal könyveibe való bejegyzés. A telekkönyvi rendtartás 108. §-a szerint azonban több ingatlanra egyetemleges hatályal bejegyzett zálogjognak a főbetétben való kitörlése a mellékbetétben bejegyzett zálogjogokra is hatályos, s a telekkönyvi rendtartás 116. §-a szerint a zálogjog törlése a 108. § elve szerint a főjelzálogi hatóságnál kérendő, a kitörlés a főbetétbe bejegyzendő s azután mindenik mellékjelzálog mellett följegyzendő. Ha valamelyik mellékjelzálog más telekkönyvi hatóság könyveibe van bejegyezve, annak a kitörlése a mellékbetétben való kimutatás végett hivatalból tudtul adandó. Ilyen esetben tehát nem szükséges, hogy a fél kérje a mellékbetétben való törlést is, elég ha csupán a főjelzálog törlését kéri, mert a bíróság a többi törlése iránt hivatalból tartozik intézkedni. Tekintettel tehát arra, hogy a többszörös beadványi bélyeg csak abban az esetben indokolt, ha a dolog természete szerint több hatóságnál kellene kérni a bejegyzést, s a telekkönyvi rendtartás kivételképpen engedi meg, hogy a kérelem csak egy hatóságnál terjesztessék elő, nem követelhető a többszörös bélyeg akkor, ha a rendtartás viszont azt rendeli, hogy a kérelmet csakis egy hatóságnál, a főjelzálog bíróságánál lehet előterjeszteni. (14,558/1910. P. sz.)

Közlemények.

Dr. Márkus Dezsőt, a m. kir. Curia biráját, akinek neve ismeretes mindenki előtt, aki Magyarországon jogi kérdésekkel foglalkozik, örömmel üdvözljük mint lapunk munkatársát és azon reményünknek adunk kifejezést, hogy kiváló munkásságának, amelylyel közel három évtized óta gazdagítja a magyar jogirodalmat, egy szerény töredékét a jövőben is sikerülni fog lapunk számára megnyerni.

*

Statistika. 1910. év végén a közjegyzőségek száma 304, a kir. közjegyzők száma 301, a betöltetlen állások száma 3 volt. 1911. év folyamán szerveztetett 1 új állás (Ógyalla). Megürült 8 állás, és pedig: elhalálozás folytán 6, lemondással 2. Betöltendő volt tehát összesen 12 közjegyzőség. Kineveztetett 7 közjegyző, és pedig: közjegyzőhelyettes 2, (Berettyóújfalu és Karczag), ügyvéd 5, (Keszthely, Kiskunhalas, Komárom, Ógyalla és Szabadka). Áthelyezés nem történt. Maradt betöltetlen 5 állás (Magyarláros, Nagyszőlős, Derecske, Budapest VI. és Székesfehérvár.)

*

A kolozsvári kir. közjegyzői kamara 1911. évi október hó 29-én tartotta meg rendes évi közgyűlését *Dorgó Albert* udvari tanácsos, kolozsvári kir. közjegyző elnöklete alatt. A közgyűlés elfogadja a kamara múlt évi működéséről szóló jelentést és elhatározza, hogy a nagyméltóságú m. kir. Igazságügyminister úrnak 25922/1911. I. M. IV. szám alatt a kir. közjegyzői irodákban őrzött iratok és könyvek kiselejtezése tárgyában a kamarához intézett leiratában foglalt kérdőpontok a kamara kötelékébe tartozó kartársakkal véleményadás végett közöltesse, mely vélemények beérkezése s azok mérlegelése alapján alkossa meg a kamarai választmány véleményes jelentését és azt terjessze fel az Igazságügyminister úr Önagyméltóságához.

A közgyűlés elhatározza, hogy *Dorgó Albert* kamarai elnöknek, a m. kir. udvari tanácsosi méltósággal történt kitüntetését, mint igaz érdemeinek legfelsőbb elismerését jegyzőkönyvileg

megörökíti és *dr. Kőrössy Bertalan* beszterczei kir. közjegyzőnek az országos közjegyzői congressuson kifejtett működéséért jegyzőkönyvileg szavaz köszönetet.

Az ezután megejtett választásokon megválasztottak: elnökké *Dorgó Albert*; választmányi rendes tagokká: *dr. Gidófalvy István*, *dr. Kőrössy Bertalan*, *Schilling Ottó* és *Zágoni Gábor*; választmányi póttagokká: *dr. Horváth Károly* és *dr. Geley József*; fegyelmi bizottsági rendes tagokká *Zágoni Gábor* és *dr. Horváth Károly*; póttagokká: *dr. Gidófalvy István* és *Schilling Ottó* kir. közjegyzők.

Elnök felhívja a közgyűlés tagjait, hogy esetleges indítványait terjessék elő. Ezen felhívás folytán *dr. Kőrössy Bertalan* beszterczei kir. közjegyző előterjeszti, hogy most, midőn az ügyvédi kar egy része a karnak tulzsúfoltságából eredő nehéz megélhetésén való segítség okából a mai önálló közjegyzői intézmény megszüntetése és az ú. n. ügyvédközjegyzői intézmény behozatala iránt mozgalmat indított és e kérdést az idei országos jogászygyűlésen is vita tárgyául és határozathozatal végett előterjesztette, hogy most, midőn ezen felszínre vetett kérdéstről az Erdélyrészi Jogi Közlönynek folyó évi október hó 15-én Kolozsvárt mngjelent 42-ik számában a kolozsvári kir. ítélőtábla elnöke: *Fekete Gábor* úr Öméltósága a magasabb közérdek és tárgyi igazság szempontjai által vezéreltetve cikket írt, mely cikkében mély elméleti tudással és nagy gyakorlati szakismerettel kimutatta, hogy a mai alapon szervezett „vagyis önálló, kifogástalanul bevált” és „csak tovább fejlesztendő” közjegyzői intézmény fenntartására a jogszolgáltatásnak a jogbiztonság megszilárdítása céljából hazánkban is nélkülözhetetlen szüksége van; hogy az „ügyvéd-közjegyzők alkalmazását s a közjegyzői intézménynek fokozatosan ügyvédközjegyzői intézménnyé átfarmálását nem helyeselheti;” és megjelölte az utakat, módokat, melyeket követve a bíróságok egyes perenkivüli teendői, a birói munkaterhek könnyítése végett kizárólag a kir. közjegyzőkre ruházandók át; alkalom- és időszerűnek tartja, hogy a közgyűlés nevezett táblai elnök úr Öméltósága irányában a közjegyzői intézmény és ennek munkásai a kir. közjegyzők iránt már régebben is mindig tanusított tárgyilagos jóindulatáért és rokonszenvéért elismerését nyilvánítsa, miért is indítványozza, hogy a közgyűlés fejezze ki *Fekete Gábor* kolozsvári kir. ítélőtáblai elnök úr Öméltóságának jegyzőkönyvileg köszönetét és elismerését. *Zágoni Gábor* nagyszebeni kir. köz-

jegyző az előtte szóló által felhozott okokból és azért is, mert több ízben tapasztalta, hogy nevezett táblai elnök úr az igazságszolgáltatás magasabb céljaitól áthatva, ha szükség volt rá, megfelelő erélylyel is mindig támogatta a közjegyzői intézményt és annak áldásos működését zavartalanul fenntartani igyekezett: a maga részéről is teljes melegséggel pártolja *dr. Kőrössy Bertalan* beszterczei kir. közjegyző indítványát. A közgyűlés *dr. Kőrössy Bertalan* indítványát egyhangulag elfogadva, *Fekete Gábor* ítélőtáblai elnök úr Öméltóságának a közjegyzői intézmény és kar iránt mindig tanusított jóindulatú támogató magatartásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz és felhatalmazza az elnököt, hogy erről nevezett táblai elnök úr Öméltóságát e jegyzőkönyv kivonata mellett értesítse.

Zágoni Gábor nagyszebeni kir. közjegyző indítványozza, hogy a kamara régi elavult ügyrendje a mai viszonyoknak és a korszerű igényeknek megfelelően alakíttassék át. A közgyűlés az indítványt elfogadja és megbizsa a választmányt, hogy a kamara régi ügyrendjét a legközelebbi közgyűlésig dolgozza át és a közgyűlésnek javaslat alakjában terjessze elő.

Több tárgy nem lévén, elnök a közgyűlést berekeszti.

*

A temesvári kir. közjegyzői kamarának 1911. évi november 19-én *Plausich Mátyás* kir. tanácsos, temesvári kir. közjegyző elnöklete alatt megtartott rendes évi közgyűlésén megválasztottak elnöknek: *Plausich Mátyás* kir. tanácsos, temesvári kir. közjegyző; kamarai rendes tagoknak: *Dr. Telbisz Imre* temesvári, *Simonsich Géza* kir. tanácsos, nagyszentmiklósi, *Szathmáry Lajos* vingai és *Susich Károly* karánsebesi kir. közjegyzők; póttagoknak: *Buócz Béla* verseczi és *dr. Kikindai Győző* nagyikindai kir. közjegyzők.

*

A közjegyzői biztosítéki okirat és bekebelezésének illetékmentességét állapította meg a m. kir. közigazgatási bíróság következő két határozatában:

A panaszos mint kir. közjegyző közhivatalnok tekintete alá esik. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. módosításáról és kiegészítéséről szóló 1886. évi VII. t.-cz. 40. §-a értelmében a közjegyzői bizto-

síték nemcsak a magánfelek kártérítési követelései, hanem e §-ban említett birságok és egyéb kincstári követelések tekintetében is zálogul szolgál. Minthogy a díjj. 79. tétel c) és d) pontjai értelmében tárgyi illetékmentességet élveznek azok az okiratok, melyek hivatalos czélokra és különösen közczélok biztosítása végett állítatnak és minthogy a panasz tárgyát képező okirat épen ily czélokra lett kiállítva, a rendelkező rész szerint kellett határozni. A bíróság ennek a határozatnak két példányát a szombathelyi m. kir. pénzügyigazgatóságnak 1911. évi márczius hó 15. napján 14325/1911. sz. alatt kelt jelentése mellékleteivel együtt, fogantatás végett avval a meghagyással adja ki, hogy az egyik példányt a panaszosnak kézbesítse. Kelt Budapesten, a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1911. évi szeptember hónap 26. napján tartott üléséből.

Az illetékszabályok 95. § 5. pontja szerint dologi jogok telekkönyvi bejegyzésénél a készpénzben fizetendő illeték lerovására azok kötelezettek, kiknek javára a bejegyzés történt, ha azonban a bejegyzést az kéri, aki a joggal adós, ez utóbbi is egyetemlegesen köteleztetik. Az 1868. évi hivatalos összeállítás 16. tételéhez tartozó 4. jegyzet általános rendelkezése szerint tehát a bélyegben lerovandó bejegyzési illetékre vonatkozólag is kiterjedően azonban a bejegyzési illetéket azon fél tartozik lefizetni, akinek javára a bejegyzés történik, de ha az, aki a jogot adja, maga kéri a bejegyzést, ez utóbbi is egyetemlegesen kezeskedik a bejegyzési illetékért. Minthogy jelen esetben maga kérte a bekeblezést a jogot adó panaszos kir. közjegyző az államkincstár javára, miből következik, hogy kezeséggel tartoznék csupán az illetékért, de nem egyetemleges kötelezettséggel, tekintettel azonban arra, hogy akinek javára a bejegyzés kéretett és történt, a m. kir. államkincstár, személyes illetékmentességet élvez: s így illetékmentes fél mellett — kezeségről sem lehet szó, a bekeblezési illetéket tehát s az emiatt előírt felemelt illetéket is ebből az indokból fenntartani nem lehetvén, a panaszosnak e tekintetben helyt adni s ezt az illetéket törölni kellett. A kérvény után előírt egyszeres és felemelt bélyegilletékre nézve azonban a panaszos a kir. pénzügyigazgatóság határozatában foglalt vonatkozó indokok elfogadásával el kellett utasítani. A bíróság e határozat két példányát a szombathelyi m. kir. pénzügyigazgatóságnak, 1911. évi márczius hó 28. napján 16843/1911. sz. a. kelt jelentése mellékleteivel együtt, fogantatás végett azzal a meghagyással adja ki, hogy az egyik példányt panaszosnak kézbesítse. Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1911. évi október hó 10. napján tartott üléséből.

*

A közjegyző a nála névalíráshitelesítés végett vagy más célból felmutatott okiratot illetékkiszabás végett bejelenteni nem tartozik, amint azt a m. kir. közigazgatási bíróság következő határozatában megállapítja:

Panaszos terhére az adóhivatal azért szabta ki a panaszolt birságot, mert egy okiratot, amelyet a kiállító fél előtte, mint közjegyző előtt irt alá, illetékkiszabás végett be nem mutatott. A magy. kir. pénzügyigazgatóság pedig a birságot fentartotta azzal az indokolással, hogy az illetéki díjjegyzék 65. tétele szerint a közjegyzőnek kötelessége az 1874. évi XXXV.-ik törvényzcikkben említett bármely célból előtte felmutatott vagy nála letett s szabályszerűen nem bélyegzett iratokról leletet felvenni, vagy illetékezés végett az adóhivatalnak bemutatni s amennyiben ezt a kötelezettséget elmulasztaná, az 1881. évi XXXIV. törvényzcikk 10. § c) pontja alapján 2—100 koronáig terjedő birsággal büntetendő. A birságnak ezzel az indokolással való kiszabása és fentartása azonban jogtalan, mert az 1881. évi XXXIV. törvényzcikk 10. § c) pontja csakis abban az esetben alkalmazható, ha a közjegyző birói megbizásból jár el, például hagyatéki tárgyalásnál stb. Ha azonban nem birói megbizásból, hanem az ügyfelek megkeresése alapján jár el, az eljárás minemisége szerint az esetben, ha előtte vagy közbenjárásával kötik a felek a jogügyletet, vagy a bélyegzési kötelezettség terheli őt elsősorban, amennyiben az illeték kötelezőleg bélyegben rovandó le, vagy pedig a bejelentési kötelezettség terheli, amennyiben az illeték kiszabás után állapítandó meg. Olyan esetben pedig, mikor az ügyletet nem az ő közbenjárásával kötik meg, vagyis mikor ő csak például azt a tényt tanúsítja, hogy az okiratot a kiállító fél előtte sajátkezűleg irta alá, a közjegyző kötelessége csupán az, hogy a bélyeg- és illetéki szabályok megtartására ügyeljen s ebből folyólag kötelessége az esetben, ha az okiraton a bélyegben lerovandó illeték le nem rovatott, leletet felvenni s amennyiben ezt elmulasztaná, nem az 1881. évi XXXIV. törvényzcikk 10. §-a, hanem csakis a bélyegtörvény 117. §-a értelmében birságozható. A jelen esetben azonban az illeték nem volt kötelezőleg bélyegjegyekben lerovandó s így leletfelvételnek nem volt helye. Az okiratnak illetékkiszabás céljából való bemutatása pedig azért nem volt a panaszosnak kötelessége, mert az 1881. évi XXXIV. törvényzcikk 4. §-a, amely a bemutatási kötelezettségre most egyedül az irányadó, a közjegyzőt az ilyen előtte felmutatott okiratok bemutatására nem kötelezi s így ezzel a törvénynyel szemben a panaszolt határozatban idézett 1875. évi pénzügyministeri rendelet irányadó már csak azért sem lehet, mert az 1881. évi XXXIV. törvényzcikk 51. §-a az illetékek kezelése tárgyában kiadott minden előző törvényt és rendeletet hatályon kívül helyezett. (19950/1910. P. sz.)

*

Másolatok bélyegmentes hitelesítése szegénység czimén.

A m. kir. igazságügyminister 1911. deczember 9-én 55528/1911. I. M. IV. szám alatt értesíti a debreczeni kir. közjegyzői kamarát, hogy a Sz. P. mezőtúri ügyvéd által előterjesztett panasz érdemben a bélyeg- és illetékszabályok miként való értelmezésével függvén össze, e tárgyban a pénzügyminister úrhoz írt át, aki eme átiratra az alábbiakban válaszolt: „Azok, akiknek szegénysége hitelt érdemlően igazolva van, az illetéki díj-jegyzék 85. tételének 12. pontjában részletesen szabályozott módozat mellett, peres és nem peres ügyekben és az azokhoz szükségelt segélyiratok és bizonyítékok tekintetében a birói, illetőleg közigazgatási eljárásban illetékmentességet élveznek. Az idézett díjtétel 12. pontjának a) e) alpontjai szerint kiállított szegénységi bizonyítványok az e) alpont határozott rendelkezései szerint csak azon különös esetre, tehát egy meghatározott perre érvényesek, amelyre kiállítottak és a feleknek többé vissza nem adhatók, a bizonyítvány alapján tehát szegényjogon a bélyegmentesség is csak abban a különös esetben, csak abban az egy perben igényelhető. A meghatalmazás, mint a perben szükséges segélyirat is csak a különös esetre vagyis egy bizonyos perre kiállított szegénységi bizonyítvány alapján állítható ki s szegényjogon bélyegmentesen, ez a segélyirat tehát szintén csak egy perre vonatkozhatik, ennélfogva általános, nem egy per vite-lére szóló meghatalmazások szegénységi bizonyítvány alapján bélyegmentesen ki sem állíthatók. Ezek után tehát annak a szüksége sem foroghat fenn, hogy meghatalmazásokról másolatok készíttessenek, mert a meghatalmazás az egész per lebonyolítására jogosít s egy perben csak egyszer nyújtandó be. Ilyen meghatalmazás vagy annak másolata más perben vagy más ügyben szegényjogon bélyegmentesen semmi esetre sem használható.“ Ezek folytán egyúttal panaszos ügyvédet arról értesítette, hogy az előadottakra tekintettel panasz tárgyában intézkedéstételnek szükségét fönnforogni nem látta.

*

Adat a községi közegek „magánmunkálati“ tevékenységéhez. Egy vidéki közjegyző néhány év előtt egy területéhez tartozó községben járt egy végrendelet fölvétele végett. A végrendelet másolatát kiadta a félnek és ez valamikép a községi

biró kezébe került, aki azóta ennek mintául véfelével már a második ilyen végrendeletet készíti, melyet mint curiosumot közölni érdemesnek tartunk:

„Községi biró okirat. Én Veiszmán József bükkösi község birája alolított napon meghívás folytán megjelentem Bükkösdön Veiszmán Teréz és férje Strausz Ferencznél Bükkösi lakos személyazonosságát az általam ismert Litter György és Pfaff János ifj. Veiszmán Antal bükkösi lakosok földművesek mint azonosági és egyúttal ügyleti tanuk igazolták s a nevezett Veiszmán Teréz férjzett Strausz Ferenczcel mint végrendelező ügyfél előttem és a tanuk előtt tiszta öntudattal szabad akaratból személyesen élőszóval mindanyinak magyar anyanyelvén következőleg jelentette ki Végrendeletét. 1. Én Veiszmán Teréz halálom esetemre Strausz Ferencz férjemnek az összes birtokomat ő rá hagyom míg ő él de megnősülni nem szabad néki ha ez esetben megnősülni találna akkor a birtok az gyermekeimre vissza esik; 2. Mária leányomat kielégítem házi butorral és kapott 2 azaz Két sifont és 2 azaz két nyoszolát és 7 azaz Hét vánkost és 2 azaz Két párnát és 12 azaz tizenkét törölköző kendőt és 12 azaz Tizenkét drb kenyér ruha és 5 az Öt drb lepedőt és 4 azaz négy drb asztalterítőt és egy drb varrógépet; 3. Teréz leányomnak végrendeletben hagyom hogy ő is ezen összeget kapjon 2 azaz Két sifont és 2 azaz Két nyoszolát és 7 drb azaz Hét vánkost és 2 azaz Két párnát és 12 azaz tizenkét drb törölköző kendő és 12 azaz Tizenkét drb kenyéruha és 5 azaz Öt drb lepedő és 4 azaz Négy drb asztalterítő és egy drb varrógépet; 4. Én Veiszmán Teréz halálom esetemre kijelentem édes fiam Ferencznek, hogy a két testvér leányomnak Strausz Mária és Strausz Teréznek az én összes birtokomból egyenként Márinak 1000 K azaz Egyezer koronát és Teréznek is 1000 K azaz Egyezer koronát, de édes atyjuk halála után négy évre, kamat nélkül. Miről ezt a közokiratot a községi biró a foglalt rendelkezések megtartásával a tanuknak az ügy tartalma alatt folytonos és együttes jelenlétében fölvettem a végrendelező félnek a tanuk előtt felolvastam s miután a fél ennek tartalmát megértette és akaratával mindenben teljesen egyezőnek találta kijelentette, hogy ezen okirat az ő végrendeletét tartalmazza minek megtörténte után ezt előttem és a tanuk előtt sajátkezüleg aláírta. — Kelt Bükkösd 1911 október hó 26-án Veiszmán Teréz névirója Pfaff János h. biró. Tanuk: Pfaff János s. k. Veiszmán József biró s. k. Litter György s. k. ifju Veiszmán Antal s. k. Ezen végrendelet a mai napon általam szabályszerűen kihirdtetett. Szentlőrincen 1911 november hó 4-ik napján. Törköly s. k. kir. albiró.“

*

A részvénytársaság hirdetésményeinek közzétételére szolgáló hirlapnak névleg való megnevezése az alapszabályokban nem szükséges. Egy gyulai részvénytársaság alapszabályaiban a társaság hirdetésményeinek közzétételére nézve az az intézkedés foglaltatott, hogy „a társaság hirdetésményei valamely gyulai lapban tételnek közzé“. A gyulai kir. törvényszék az alapszabályokat így

bejegyezte. A végzés ellen a kereskedelmi cégbejegyzések kihirdetésére felügyelő ministeri biztos előterjesztéssel kapcsolatos felfolyamodást adott be, melynek folytán a kir. ítélőtábla az első birói végzés megváltoztatásával kötelezte az igazgatóságot, hogy egy összehívandó újabb közgyűlésen terjesszen a közgyűlés elé javaslatot, hogy névszerint legyen megjelölve az a hirdető, amelyben a társaságnak hirdetményei közzéteendők. A kir. ítélőtábla határozatát a K. T. 157. §. 15. és 158. §. pontjaira alapítva kimondotta, hogy a részvényesek érdekében szükséges az alapszabályokban megállapítani azt, hogy a társaság hirdetményei melyik névleg megnevezett hirdetőben fognak közzététetni. A kir. tábla végzése ellen a részvénytársaság élt további felfolyamodással a m. kir. Curiahoz, amely 899/1911. V. sz. a. hozott végzésében a másodbiróság végzésének megváltoztatásával, az elsőbiróság végzését hagyta helyben, a törvény rendelkezéseinek megfelelően találván azt az alapszabályi intézkedést, mely szerint „a társaság hirdetményei valamely Gyulán megjelenő lapban tétetnek közzé.”

*

A hatályos magyar törvények gyűjteménye (Corpus juris hungarici 1000–1911) jelent meg dr. Márkus Dezső, m. kir. curiai bíró szerkesztésében, jegyzetekkel és utalásokkal kísérve a Franklin-társulatnál. (Ára hat kötetbe kötve 150 K.)

A Magyar Törvénytárnak ezt a kézikiadását a gyakorlati élet követelése teszi szükségessé és megokolttá. A Corpus Juris Hungarici-nek dr. Márkus Dezsőnek, a magyar tételes joganyag elismerten legjobb ismerőjének és minden részletében földolgozójának szerkesztésében megjelenő az a teljes kiadása ugyanis, amely a Milleniumi emlékkiadás néven ismeretes, évről-évre nagyobb terjedelművé lesz (1912 elején a 35. kötete jelenik meg), a benne foglalt óriás anyag áttekinthetése és az abban eligazodás tehát arra nézve, akinek napjában sokszor kell a teljes törvénygyűjteményt forgatnia, kissé megnehezül, noha annak utalásai és tárgymutatója a lehetőségig megkönnyítik használatát. A nagy kiadás terjedelmét a legnagyobb mértékben a már hatályukat veszített törvényeknek és jegyzeteiknek, részben a teljes törvényhozási anyaggyűjteménynek benne foglalt közlése növeli. Ezek a hatályukat veszített törvények és törvényhozási előzményeik azonban mégsem hiányozhatnak a törvénytár teljes gyűjteményéből. Nemcsak azért nem, mert rendkívül értékes és érdekes történelmi emlékek, amelyek hazai jogunk folytonos fejlődését tanúsítják

ezer esztendő államiségünk különböző korszakain keresztül, hanem azért sem, mert számtalan jogviszony megértéséhez nélkülözhetetlen a korábbi, bár már hatályát veszített jogforrásoknak beható ismerete is, hiszen a mindenkor létező jogviszonyok ezrei a korábbi jogszabályok uralmának idejében keletkeztek, azokat tehát azok értelmében és azok szellemében kell magyarázni és alkalmazni. Ehhez járul még az a szempont is, hogy a teljes kiadás birtoka mindenkor könnyen lehetővé teszi azoknak a — bár hatályukat veszített — törvényeknek a tanulmányozását, amelyekre utalás és hivatkozás történik, megkimélvén a keresőt attól a kellemetlenségtől, hogy a legsürgősebb szükség esetében sem legyen kezénél a keresett jogforrás.

A jelenlegi kiadás anyagának megállapításánál a szerkesztő kiterjesztően értelmezte a hatályos törvény fogalmát. Különösen a közjogi törvényeknél volt figyelemmel hazánk alkotmányának történeti fejlődésére, aminek következtében, hogy lényegükben hatályban levőknek kell tekinteni az olyan jogforrásokat is, amelyeknek szószerint való tartalmuk már nem alkalmazható ugyan, amelyek azonban valamely alkotmányos intézményünknek alapját teszik. Nem szorított azonban a hatályos törvény fogalmának ilyen kiterjesztő magyarázatára csak a közjog körében, hanem alkalmazta azt mindenütt, ahol azt a megérthetőség megkönnyítése vagy az összefüggés bensősége következtében célszerűnek vélte. Éppen azért mindazokat a törvényeket, amelyek valamely intézményünknek alapját vetik meg, teljes szövegükben vagy legalább abban a részükben közli, amely ezzel az intézménnyel kapcsolatos, avégből, hogy az alapvető jogforrás megismerése végett e kiadás tulajdonosa ne szoruljon más törvénygyűjteményre.

E kiadásnál a szerkesztő természetesen fölhasználta a Corpus Juris Hungarici általa készült nagy kiadásának minden használható anyagát, beleértve a latinnyelvű törvényeknek ott közölt magyar fordítását is. Azonban ama kiadás mindegyik szava újabb bonczoló és elemző bírálat alá került, az elavult jegyzeteket és utalásokat kihagytuk és új magyarázattal és jogforrásokkal pótoltuk, úgy, hogy az ebben a kisebb gyűjteményben foglalt anyag egyben úgy is jelentkezik, mint a teljes kiadás vonatkozó részeinek fölülbírált, átdolgozott, javított és bővített kiadása. Éppen azért a törvények időrendben és szószerinti szövegükben közöltetnek, minden egyes törvénycikknél, törvényszakasznál, mondatnál, sőt szónál jelezve annak törvényhozási előzményeit és azt, vajjon hatályban van-e még s ha nincs, mely jogszabály helyezte részben vagy egészben hatályon kívül. Különösen hasznosaknak bizonyultak azok az utalások, amelyek egyfelől az illető hazai jogintézmény történeti fejlődését tüntetik föl az odavágó összes forrásoknak is figyelembevételével, másfelől pedig ugyanegy törvény egyes rendelkezéseinek egymással, valamint korábbi és későbbi jogszabályokkal való

vonatkozásait tüntetik föl, mert ezek azonnal lehetővé teszik a törvény alkalmazójára az illető jogviszony egész joganyagának a maga teljességében való áttekintését.

Ezeknek a vonatkozásoknak az egybegyűjtése végett a szerkesztő újból végigment nemcsak minden egyes törvény minden egyes szaván, hanem a jegyzetekben földolgozott egész rendeleti anyagon is. De nem szorítkozott csak a Magyarországi Rendelet Tárában közölt ministeri rendeletekre, hanem utalt mindazokra, amelyek az illető kérdéssel kapcsolatosan másutt is megjelentek.

Az utalások és egy-egy intézmény joganyagának teljes áttekintését különben fölötte megkönnyíti a munka tárgymutatója, amely nemcsak betűrendben, hanem szakok szerint csoportosítva is föleli a törvénytár teljes anyagát, egészen addig az időpontig, amelyben e kiadás utolsó iva sajtó alá került. Így azután lehetővé vált annak az újabb anyagnak pótlása és feldolgozása, amely a munka korábban elkészült kötetében még fölemlíthető nem volt. Ez bizonyára csak növeli a gyűjteménynek használhatóságát. Ennek a tárgymutatónak a segítségével ez a gyűjtemény egyesíti magában az időrendbeli közlés számtalan előnyét a szakszerű csoportosítás hasznosságával is, míg a betűrendes tárgymutató teljessége a lexikális kezelhetés minden kényelmét biztosítja a könyv használójának.

Megjegyezzük még, hogy ennek a kiadásnak természetes folytatását és állandó kiegészítését teszik a Magyar Törvénytárnak ugyancsak dr. Márkus Dezső szerkesztésében évről-évre megjelenő, jegyzetekkel ellátott kötetei, amelyek rendszer és beosztás dolgában ezzel a kiadással teljesen azonosok és amelyeknek „Pótlásai”, valamint külön betűrendes tárgymutatója minden törvénygyűjtemény megóvnak az elavulás veszélyétől.

*

Személyi hir. *Gánóczy Flóris* székesfehérvári kir. közjegyző állásáról lemondott.

Külföld.

A vasárnapi munkaszünetről szóló osztrák igazságügy-ministeri rendelet, amelyet lapunk múlt évi 7. számában egész terjedelemben közöltünk, ez év első napján hatályba lépett. A cs. kir. alsó-ausztriai közjegyzői kamara a rendelet 2. § b) pontjában biztosított azzal a jogával, hogy az alkalmazottaknak igénybevételeit egyes helyeken, a közönség különös szükségleteire, vagy az üzleti forgalmi viszonyokra való tekintettel, megengedhetőnek nyilváníthassa, nem élt és ennél fogva a kamara egész területén az irodák ez év első napjától kezdve vasárnapokon zárva maradnak.

*

Az osztrák bíróságok ítéleteinek végrehajthatósága Magyarországon. Dr. Neumann Vilmos birodalmi képviselő a következő interpellációt intézte az igazságügyministerhez: A magyar polgári perrendtartás életbeléptetésére vonatkozó törvényjavaslat olyan szabályokat tartalmaz, amelyek osztrák hitelezőknek lehetetlenné tennék, hogy mint eddig, osztrák bíróságoknál magyar bíróságok által végrehajtható, ítéleteket nyerjenek. Ugyanis Magyarországon külföldi bíróságok ítéletei csak akkor lennének végrehajthatók, ha ezen bíróságok a magyar illetékességi szabályoknak megfelelően a perben illetékesek voltak és ha az ítélőbíróság által alkalmazott illetékességi ok az illető állam polgáira is alkalmazható. Tehát osztrák kereskedő magyar adósa ellen nem nyerhetne Magyarországon végrehajtható ítéletet a factura clausula alapján, mert a magyar törvény ezt az illetékességi okot nem ismeri és másodszorban, mert viszont az osztrák törvény nem ismeri el a magyar jog által elismert könyvkivonati illetékességet osztrák állampolgárokra sem. Ha tehát az életbeléptető törvényjavaslat a jelenlegi formában szentesítést nyer, az osztrák hitelezők aligha perelhetnek Ausztriában magyar adóst, viszont pedig magyar hitelező osztrák adósát Magyarországon nem perelhetné. Kérdezi tehát az interpelláló, vajjon tervbe vétetik-e az osztrák végrehajtási törvény oly novellájának előkészítése, amely által a magyar javaslat törvénynyé váltva esetén ellenrendszabályok legyenek haladéktalanul foganatosíthatók.

*

A végrendelet magyarázásánál a végrendeletet készítő közjegyző felfogása nem mérvadó, mert könnyen lehetséges, hogy az örökhatyónak olyan akaratáról van szó, melyet az okiratot készítő közjegyző nem ismert fel. (Német birodalmi bíróság. Rg. IV. 334/10.)

*

Írásbeli megállapodás mellett előzetes szóbeli megállapodás érvényessége. Vélelem szól amellett, hogy a jogügyletről felvett okirat a szóbeli megegyezésekkel szemben a teljes megállapodást tartalmazza; ez a vélelem azonban megdől, ha különös körülmények forognak fenn, amelyekből kiderül, hogy a felek akarata az okirat kiállításakor is az volt, hogy a pusztán szóbelileg történt megállapodások továbbra is érvényben maradjanak. Ezt a jogelvet mondotta ki a német birodalmi bíróság egyik ítéletében, amelynek alapjául szolgáló perben felperes azt állította, hogy a szóbelileg létrejött határidő meghosszabbítására vonatkozó megállapodásnak a közjegyzői okiratba való felvételétől kifejezetten azért tekintettek el a felek, hogy egy a perben nem szereplő harmadik személynek ne jusson a megállapodások teljes tartalma a tudomására. Ha ez az állítás igaz, ha tehát a felek, hogy ezt a megállapodást nem vették fel az okirat szövegébe, kifejezett és határozott célú követtek, úgy világos, hogy a szóbeli megállapodást az írásbeli szerződésbe való fel nem vétel dacára és emellett is továbbra is hatályban akarták tartani. Emellett teljesen közömbös az, vajjon az az ok, amely miatt ezen megállapodásnak az okiratba való felvételétől eltekintettek, észszerű volt-e vagy sem, különösen pedig vajjon az a körülmény, amit egy harmadik előtt eltitkolni akartak, nem tűnt-e már enélkül is ki az okiratból. Az a tény, hogy egyáltalán kifejezetten valami célú akartak elérni azzal, hogy az okiratba valamit fel nem vettek, eléggé felismerhetővé teszi a feleknek azt az akaratát, hogy az okirat tartalma mellett a szóbeli megállapodást érvényben akarták tartani. (Német birodalmi bíróság. Rg. V. 350/10.)

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrásy-út 9.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom. A szervezeti és eljárási novella. — Az örökös bizonyítvány a Tervezetben. — Felsőbírósági határozatok. — Közlemények. — Külföld.

A szervezeti és eljárási novella.

Előreláthatólag legközelebb törvényerőre emelkedik az igazságügyminister javaslata egyes igazságügyi szervezeti és eljárási szabályok módosításáról. A javaslat célja a bírósági eljárás bajain való sürgős segítség addig is, míg az új perrendtartás és az azzal kapcsolatos törvények megvalósulnak. Egyszerűsítő rendelkezéseket tartalmaz a polgári peres eljárásra, a fizetési meghagyásos eljárásra, a végrehajtási eljárásra, az örökösödési eljárásra és a telekkönyvi jogra nézve. Szervezeti rendelkezései egyrészt szintén az egyszerűsítés célját szolgálják, másrészt a jogszolgáltatás tényezőinek: a bírónak és ügyvédnek színvonalát emelik.

A közjegyzőséget ezen újítások közül kettő érinti közelebbről.

Az a rendelkezés, amely az ügyvédi állás elnyeréséhez ma szükséges három évi joggyakorlatot öt évre emeli és pedig olyképen, hogy azt a két évet, amelylyel a gyakorlat meghosszabbítatik, az ügyvédi vizsga letétele után kell eltölteni bizonyos hatóságoknál (igazságügyministerium, bíróság vagy ügyészségnél stb.) avagy ügyvédnél, vagy közjegyzőnél: előreláthatólag szaporítani fogja azok számát, akik a közjegyzőhelyettesi hivatást, ha nem is állandó élethivatásul, de a joggyakorlati idő eltöltéseül átmenetileg választ-